

Opiskelevien urheilijoiden taloudellista tilannetta selvittävän työryhmän muistio

Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2004:17

Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä.

Undervisningsministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar.

Opiskelevien urheilijoiden taloudellista tilannetta selvittävän työryhmän muistio

Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2004:17

OPETUSMINISTERIÖ

Undervisningsministeriet

MINISTRY OF EDUCATION

Ministère de l'Éducation

Opetusministeriö
Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopoliittinen osasto
Meritullinkatu 10, Helsinki
PL 29, 00023 Valtioneuvosto

<http://www.minedu.fi/julkaisut/index.html>
Yliopistopaino, Helsinki 2004

ISBN 952-442-755-9 (nid.)
ISBN 952-442-756-7 (PDF)
ISSN 1458-8102

Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2004:17

Kuvailulehti

Julkaisija
Opetusministeriö

Julkaisun päivämäärä
7.4.2004

Tekijät (toimielimestä: toimielimen nimi, puheenjohtaja, sihteeri) Opiskelevien urheilijoiden taloudellista tilannetta selvittävä työryhmä Puheenjohtaja: Mirja Virtala Sihteeri: Tuuli Merikoski-Silius	Julkaisun laji Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä Toimeksiantaja Opetusministeriö Toimielimen asettamispvm 19.12.2002 Dnro 66/043/2002		
Julkaisun nimi (myös ruotsinkielinen) Opiskelevien urheilijoiden taloudellista tilannetta selvittävän työryhmän muistio			
Julkaisun osat Kuvailulehti, sisällysluettelo, opetusministeriölle, johdanto, nykyinen tilanne, työryhmän kehittämisehdotukset ja yhteenveto			
Tiivistelmä <p>Urheilijoilla saattaa olla toimeentulo-ongelmia jopa muita opiskelijoita enemmän: opintotuki ei riitä kattamaan kaikkia opiskelusta ja elämisestä aiheutuvia kustannuksia eikä urheilijoilla ole opiskelun ja valmentautumisen ohella enää aikaa työssä käymiseen; urheilusta aiheutuu kustannuksia, joita urheilujärjestöjen tarjoamat valmennustuet eivät välttämättä kata eikä valmennustukia edes riitä kaikille huipulle pyrkiville; lisäksi täysipainoinen valmentautuminen voi hidastaa opintoja niin, ettei yleinen opintotuki riitä koko tutkinnon ajaksi. Päätoimisen opiskelun ja ammattimaisen valmennuksen yhteensovittaminen edellyttää urheilijalta itsenäistä ja vastuullista opintojen ja valmennuksen suunnittelua. Toisaalta tarvitaan myös tukiverkostoa, joka kannustaa ja ohjaa opiskeluun ja urheiluun liittyvissä asioissa. Näiden tavoitteiden toteuttamiseksi työryhmä ehdottaa seuraavia toimenpiteitä:</p> <p>Koulutusjärjestelmä, opetusviranomaiset ja oppilaitokset: Oppilaitokset tehostavat urheilijoiden opintoneuvontaa sekä kehittävät urheilijan tarpeista lähteviä opiskelumahdollisuuksia ja joustavia opetusjärjestelyjä. Oppilaitokset hyväksyvät huippu-urheilun erityiseksi syyksi pidentää opiskeluoikeutta opiskelevan urheilijan henkilökohtaisesta opintosuunnitelmasta sovittaessa. Mikäli yliopisto-opiskelun opintoajan rajaamista koskevat toimenpide-ehdotukset toteutuvat, yliopistot hyväksyvät systemaattisen huippu-urheiluvalmentautumisen perusteeksi opintoajan pidennykselle.</p> <p>Urheilujärjestöt: Lajiliitot nimeävät toimihenkilön tai toimielimen vastaamaan opiskeluun liittyvästä lajilähtöisestä kehitystyöstä. Järjestöt sisällyttävät perustietoa urheilijan urasuunnittelusta kaikille tasoille valmentaja- ja ohjaajakoulutukseen sekä seurajohdon koulutukseen. Urheiluseurat takaavat nuorille pelaajille sopimuksen kautta mahdollisuuden vähintään toisen asteen tutkinnon suorittamiseen peliuran aikana ja luovat kaikille pelaajille edellytyksiä kouluttautumiseen urheilu-uran aikana. Urheilumanagerit huomioivat toiminnassaan urheilijoiden urasuunnittelun. Urheiluakatemioiden ja urheiluvalmentajien tiivistävät yhteistyötään ja niiden toiminnan valtakunnallista koordinaatiota vahvistetaan.</p> <p>Yleinen opintotukijärjestelmä sekä urheilijoiden opiskelustipendit Opetusministeriö yhdessä opintotukilautakuntien kanssa hyväksyy huippu-urheiluvalmentautuminen erityiseksi syyksi, jonka perusteella on mahdollista saada lisää opintotukikuukausia opintojen loppuun suorittamiseksi. Urheilijoille myönnettävien opiskelupurahojen määrää lisätään. Opiskelupurahoja kohdennetaan erityisesti nuorille kehittyville urheilijoille. Apurahaa voidaan tarveharkintaisesti myöntää myös opintojen loppuunsaattamiseen. Urheilijoiden ammattienedistämistätiö kasvattaa omarahoitusosuuttaan, selkiyttää opiskelupurahojen myöntämiskriteereitä ja tehostaa tiedotustoimintaa.</p> <p>Valmennustuet ja urheilutulot Olympiakomitea ja lajiliitot harkitsevat valmennustukien myöntämiskriteereiden muuttamista siten, että tukien piiriin pääsee nykyistä suurempi joukko ja että erityisesti nuorten kehittyvien urheilijoiden tarpeet tulee huomioiduiksi sekä pohtivat nykyistä yksilöllisemmän tarveharkinnan käyttöönottamista. Tuloverolain 116a pykälää muutetaan siten, että yksilöurheilijoiden ulkomaiset sponsori- ja kilpailutulot on mahdollista siirtää rahastoon samoilla perusteilla kuin kotimaisetkin tulot.</p>			
Avainsanat Opiskelu, urheilu, opintotuki, valmennustuet			
Muut tiedot			
Sarjan nimi ja numero Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2004:17	ISSN 1458-8102	ISBN 952-442-755-9 (nid.) 952-442-756-7 (pdf)	
Kokonaissivumäärä 46	Kieli suomi	Hinta	Luottamuksellisuus julkinen
Jakaja Yliopistopaino		Kustantaja Opetusministeriö	

Presentationsblad

Utgivare

Undervisningsministeriet

Utgivningsdatum

7.4.2004

Författare (uppgifter om organets namn, ordförande, sekreterare)
Arbetsgruppen för utredning av den ekonomiska situationen för idrottare som studerar (OUTI)
Ordförande: Mirja Virtala
Sekreterare: Tuuli Merikoski-Silius

Typ av publication Undervisningsministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar

Uppdragsgivare Undervisningsministeriet

Datum för tillsättande av organet 19.12.2002

Dnr 66/043/2002

Publikation (även den finska titeln) Promemoria av arbetsgruppen för utredning av den ekonomiska situationen för idrottsmän som studerar (Opiskelevien urheilijoiden taloudellista tilannetta selvittäväen työryhmän muistio)

Publikationens delar

Sammandrag

Idrottare som studerar kan rentav ha utkomstproblem i större utsträckning än andra studerande: studiestödet räcker inte för att täcka alla studie- och levnadskostnader och idrottare har inte tid att arbeta vid sidan av studierna och träningarna; idrotten medför kostnader som idrottsorganisationernas träningsstöd inte nödvändigtvis täcker och träningsstöden räcker inte ens för alla som siktar på toppen; därtill kan fullödig träning göra studierna långsammare, så att det allmänna studiestödet inte räcker för hela studietiden fram till examen. Anpassningen mellan heltidsstudier och yrkesmässig träning förutsätter självständig och ansvarsfull studie- och träningsplanering av idrottaren. Å andra sidan behövs det också ett stödnät som sporrar och vägleder i frågor som rör studierna och idrotten. För att dessa mål skall kunna nås föreslår arbetsgruppen följande åtgärder:

Utbildningssystemet, undervisningsmyndigheterna och läroanstalterna

Läroanstalterna effektiviserar studierådgivningen för idrottare samt utvecklar studiemöjligheterna och smidiga studiearrangemang utgående från idrottarens behov. Läroanstalterna godkänner toppidrott som ett särskilt skäl att förlänga studierätten när man kommer överens om individuella studieplaner för idrottare som studerar. Om de åtgärdsförslag som avser att begränsa studietiden för universitetsstudier går igenom, godkänner universiteten systematisk toppidrottsträning som grund för förlängd studietid.

Idrottsorganisationerna

Grenförbunden utser en tjänsteman eller ett organ som skall ansvara för grenrelaterat utvecklingsarbete som gäller studier. Organisationerna tar med grundläggande information om en idrottares karriärplanering på alla nivåer av tränar- och handledarutbildningen och i utbildningen för föreningsledning. Idrottsföreningarna garanterar genom avtal unga spelare möjlighet att avlägga examen på minst andra stadiet under spelkarriären och skapar förutsättning- ar för alla spelare att utbilda sig under idrottskarriären. Managerpersoner skall i sin verksamhet beakta idrottarnas karriärplanering. Sportakademier och idrottsorganisationer intensifierar sitt samarbete och den riksomfattande sam-ordningen av deras verksamhet stärks.

Det allmänna studiestödssystemet samt studiestipendier för idrottare

Undervisningsministeriet godkänner tillsammans med studiestödsnämnderna träning för toppidrott som ett sär-skilt skäl att få möjlighet till extra studiestöds månader för att kunna slutföra studierna.

Studiestipendierna för idrottare utökas. Studiestipendierna riktas i synnerhet till unga idrottare i utveckling. Behovsprövade stipendier kan beviljas även för slutförande av studier. Urheilijoiden Ammattienedistamissäätiö utökar sin egen del av finansieringen, förtydligar kriterierna för beviljande av studiestipendier och effektiviserar informationsverksamheten.

Träningsstöd och idrottsintäkter

Finlands olympiska kommitté och grenförbunden bör överväga att ändra kriterierna för beviljande av tränings-stöd så, att en större grupp omfattas av stöden och att behoven i synnerhet hos unga idrottare i utveckling beaktas samt fundera på möjligheten att införa en mer individuell behovsprövning.

Arbetsgruppen föreslår att 116 a § i inkomstkattelagen ändras så att enskilda idrottares utländska sponsor- och tävlingsinkomster kan överföras till en fond på samma grunder som inkomster i hemlandet.

Nyckelord

Studier, idrott, studiestöd, träningsstöd

Övriga uppgifter

Seriens namn och nummer Undervisningsministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar 2004:17

ISSN 1458-8102

ISBN 952-442-755-9 (htf)
952-442-756-7 (PDF)

Sidoantal 46

Språk finska

Pris

Sekreteressgrad offentlig

Distribution Universitetstrycket

Förlag Undervisningsministeriet

Description

Publisher
Ministry of Education

Date of publication
7 April 2004

Authors (If a committee: name of organ, chair, secretary) Authors (If a committee: name, chair, secretary) Committee on the economic situation of studying athletes (OUTI) Chair: Mirja Virtala Secretary: Tuuli Merikoski-Silius		Type of publication Committee report	
		Contracted by Ministry of Education	
		Committee appointed on 19 Dec.2002	Dno 66/043/2002
Name of publication Report of the committee on the economic situation of studying athletes			
Parts			
<p>Abstract</p> <p>Student-athletes may have greater problems with income than other students: the student financial aid is not large enough to cover all the costs incurring from sport and living, and athletes do not have the spare time to work alongside their studies and training. Sport may cause expenditure which the training grants awarded by sports bodies does not cover; besides, there are not enough grants to go around to all athletes striving to reach the world top. In addition, all-out professional training may slow down studies to the extent that the student-athlete may not get student financial aid for the whole duration of studies. Reconciling professional training with full-time studies entails independent and responsible planning. On the other hand, the student-athlete also needs a supportive network to encourage and guide him/her in matters relating to studies and sport. To this end, the committee proposes the following measures:</p> <p>The education system, educational authorities and educational institutions: The educational institutions will intensify the guidance given to student-athletes and develop opportunities and flexible teaching arrangements geared to studying athletes. In devising the personal study plan together with the athlete, the institutions accept top-level sport as a special reason for extending the right to study. If the suggested measures for limiting the duration of university studies are realised, the universities will accept systematic training for the world top as a reason for lengthening the study time.</p> <p>Sports bodies: The federations will appoint an official or a body responsible for development relating to studies and sport. They include matters relating to young athletes' career planning in all education and training given to coaches and instructors at all levels. Sports clubs will guarantee an opportunity for an athlete to complete at least a secondary education or training during their sporting career and enable all athletes to study during their sporting career. Sport managers will take the athlete's career planning into account in their operations. Sport academies and sports bodies will intensify their collaboration and develop national coordination of their operations.</p> <p>The student financial aid system and study grants for athletes: The Ministry of Education, together with student financial aid boards, will accept top-level training as a special reason for extending the normative study time entitling to financial aid in order to enable athletes to complete their studies. The number of study grants for athletes will be increased. These grants will be especially targeted to young developing athletes and can also be granted on a means-tested basis to enable athletes to complete their prolonged studies. The Athletes' Career Promotion Fund will increase its input, clarify the criteria for athletes' study grants and intensify its dissemination of information.</p> <p>Training grants and sports income: The Finnish Olympic Committee and sport federations will reconsider the criteria for training grants to enable more athletes to benefit from them and especially to accommodate young developing athletes' needs, as well as consider adopting a more individual means-testing. Article 116a in the Income Tax Act will be amended to enable athletes in individual sports to transfer their income from foreign sponsors and competitions to a fund in the same way as their domestic income.</p>			
Other information			
Name and number of series Reports of the Ministry of Education, Finland 2004:17		ISSN 1458-8102	ISBN 952-442-755-9 (pbk) 952-442-756-7 (PDF)
Number of pages 46	Language Finnish	Price	Degree of confidentiality public
Distributed by Helsinki University Press		Published by Ministry of Education	

Opetusministeriölle

Opetusministeriö asetti kirjeellään 19.12.2002 työryhmän, jonka tehtävänä oli tehdä ehdotukset urheilijoiden koulutuksen ja valmentautumisen taloudellisten edellytysten parantamiseksi. Työryhmän tuli saada ehdotuksensa valmiiksi 31.12.2003 mennessä.

Työryhmän puheenjohtajaksi opetusministeriö kutsui kulttuuriasianneuvos Mirja Virtalan opetusministeriöstä sekä jäseniksi asiamies Kalevi Tuomisen Urheilijoiden Ammattienedistämissätiöstä, valmennuksen johtaja Kari Niemi-Nikkolan Suomen Olympiayhdistyksestä ja opinto-ohjaaja Tuuli Merikoski-Siliuksen Suomen Olympiayhdistyksestä. Työryhmän sihteerinä toimi Tuuli Merikoski-Silius.

Työryhmä kuuli urheilijoiden edustajina suunnistaja Johanna Asklöfiä ja maastohiittäjä Teemu Kattilakoskea sekä haastatteli lajiliittojen edustajina huippu-urheilujohtaja Jarmo Mäkelää Suomen Urheiluliitosta ja päävalmentaja Reino Fagerlundia Suomen Judoliitosta. Lisäksi lajiliitoilta saatiin tietoa erilaisten kyselyjen kautta. Puheenjohtaja ja sihteeri keskustelivat opetusministeriön neuvottelevan virkamies Leena Koskisen kanssa opintotukijärjestelmän uudistamissuunnitelmista. Lisäksi sihteeri kuuli asiantuntijana Oulun yliopiston kilpa- ja huippu-urheilijoiden opiskelu- ja opetusjärjestelyitä kehittävän projektin projektisihteerinä Päivi Markkasta.

Työryhmä otti nimekseen Opiskelevien urheilijoiden taloudellista tilannetta selvittävä - työryhmä.

Työryhmä kokoontui 6 kertaa.

Saatuun työhönsä valmiiksi työryhmä jättää kunnioittavasti muistionsa opetusministeriölle.

Helsingissä 7.4.2004

Mirja Virtala

Kari Niemi-Nikkola

Tuuli Merikoski-Silius

Kalevi Tuominen

Sisältö

Opetusministeriölle	6
1 Johdanto	9
2 Nykyinen tilanne	11
2.1 Opiskelevien urheilijoiden määrä	11
2.2 Opiskelevat urheilijat ja opintotuki: kyselyt syksyltä 2001 ja keväältä 2003	13
2.2.1 <i>Opintojen edistyminen</i>	13
2.2.2 <i>Toimeentulo</i>	14
2.2.3 <i>Opintotukijärjestelmän ongelmat huippu-urheilijan näkökulmasta</i>	14
<i>Opintoviikot</i>	14
<i>Opintotukikuukaudet</i>	15
<i>Opintotukiajan pidennys</i>	15
<i>Opintotukikuukausien jaksottaminen</i>	15
2.3 Tarjolla olevat tuet opiskeluun	15
2.3.1 <i>Yleinen opintotukijärjestelmä</i>	15
<i>Opintotuen rakenne</i>	15
<i>Opintoraha</i>	16
<i>Asumislisä</i>	16
<i>Opintolaina</i>	17
<i>Tukiaika</i>	17
<i>Tuloihin perustuva tarveharkinta</i>	18
<i>Opintojen edistymisen seuranta</i>	18
<i>Opintotukijärjestelmää koskevat uudistussuunnitelmat</i>	19
2.3.2 <i>Muu valtion tuki tai opintososiaalinen etuus</i>	20
<i>Ateriatuki</i>	20
<i>Korkoavustus</i>	20
<i>Koulumatkatuki</i>	20
2.3.3 <i>Urheilijoiden Ammattienedistämissäätiön opiskeluapurahat</i>	21
2.3.4 <i>Muut tuet opiskeluun</i>	22
2.4. Valmennustuet	22
2.4.1 <i>Valtion harjoittelu- ja valmennusapurahat</i>	22
2.4.2 <i>Olympiakomitean valmennustuet</i>	24
2.4.3 <i>Lajiliittojen valmennustuet</i>	25
2.4.4 <i>Urheiluseurojen tuet</i>	25
2.4.5 <i>Muut tuet</i>	26
2.5 Yhteenvedo erilaisista tukimuodoista ja tukien kohdentumisesta	26
2.6 Kilpailu- ja sponsoritulot	28
2.6.1 <i>Yksilöurheilijoiden tulotaso</i>	28
2.6.2 <i>Joukkueurheilijoiden tulotaso</i>	29
2.7 Urheilijoiden tulot ja verotus	32

3 Työryhmän kehittämisehdotukset	33
3.1 Tavoitteena koulutuksen ja valmentautumisen yhdistäminen	33
3.2 Koulutusjärjestelmän kehittyminen	33
3.2.1 <i>Opintojen ohjauksen tehostaminen ja ohjausjärjestelmien kehittäminen</i>	35
3.2.2 <i>Joustavien opiskelumahdollisuuksien kehittäminen ja hyödyntäminen</i>	35
3.2.3 <i>Joustopot opiskeluajassa</i>	35
3.2.4 <i>Opetusjärjestelyjen kehittäminen</i>	36
3.3 Urheilujärjestöt	37
3.4 Urheiluoppilaitokset sekä harjoittelukeskukset ja urheiluakatemit	38
3.5 Taloudelliset edellytykset	39
3.5.1 <i>Yleinen opintotukijärjestelmä</i>	39
3.5.2 <i>Urheilijoiden Ammattienedistämissäätiö</i>	40
3.5.3 <i>Valmennustukijärjestelmä</i>	40
3.5.4 <i>Ulkomaisten kilpailu- ja sponsoritulojen rahastoiminen</i>	41
3.5.5 <i>Eri tukimuotojen jaksottaminen</i>	41
3.6 Urheilijan oma toiminta	42
4 Yhteenveto	44

1 Johdanto

Urheilu huipulla ja samanaikainen opiskelu on yhdistelmä, joka asettaa urheilijoille suuria vaatimuksia ajankäytön, suunnitelmallisuuden ja talouden suhteen. Se asettaa vaatimuksia myös koulutus- ja opintotukijärjestelmille, joiden tulisi tunnistaa ja ottaa huomioon urheilijan erityisongelmat ja tukea heidän opiskeluaan, sekä urheilujärjestöille, joiden myös tulisi kaikin tavoin kannustaa urheilijoiden opiskelua valmentautumisen ohella.

Miksi koulutus- ja opintotukijärjestelmässä tulee ottaa huomioon huippu-urheilijoiden tarpeet? Eivätkö harrastukset ole jokaisen yksityisasia? Miksi julkisella hallinnolla tulisi olla vastuuta urheilijoiden opiskelun tukemisesta? - Työryhmä on tietoinen siitä, että moni esittää tämänkaltaisia kysymyksiä.

Urheilu huipulla ja huipun tuntumassa on vaativa harrastus. Osalle harrastuksesta tulee myös ammatti. Kilpa- ja huippu-urheilu pyörittää osaltaan yhteiskunnan rattaita ja luo monenlaista taloudellista toimeliaisuutta. Myös yleisölle urheilu on tärkeää: sitä seurataan, siihen eläydytään, se antaa elämyksiä.

Ammattialana urheileminen Suomessa on ainakin toistaiseksi suhteellisen pieni: pääasiallisen toimeentulonsa urheilemisesta saa noin tuhat henkilöä.

Yhteiskunnan tehtävänä on ammattiin johtavan koulutuksen järjestäminen nuorille. Urheilijan ammattiin ei kuitenkaan ole koulutusta virallisen koulutusjärjestelmän piirissä, vaan siihen johtava toiminta on pitkälti vapaaehtois pohjalta toimivien urheiluseurojen ja -järjestöjen vastuulla. Sama koskee paljolti myös liikunnan harrastusmahdollisuuksia nuorille. Tässä urheilu on erilaisessa asemassa kuin esimerkiksi taiteen alat, joilla julkisen hallinnon vastuulla on yhtä hyvin harrastajien opetus (taiteen perusopetus musiikkioppilaitoksissa, kuvataidekouluissa jne) kuin taiteen ammattilaistenkin koulutus.

Tietyin osin koulutusjärjestelmä ottaa kilpaurheilun tarpeet huomioon. Osana erikoislukiojärjestelmää toimii urheilulukioita ja myös ammatillisille oppilaitoksille on myönnetty erityinen koulutustehtävä urheilijoiden ammatillisen peruskoulutuksen järjestämiseksi. Nämä oppilaitokset tarjoavat urheilijoille mahdollisuudet valmentautumiseen varsinaisen opiskelun ohella. Vastaavanlaista järjestelmää ei ole luotu korkeakoulutukseen, mutta sielläkin yksittäiset yliopistot ja ammattikorkeakoulut ovat tarjonneet huippu-urheilijoille joustavia opiskelumahdollisuuksia.

Ammattina urheilu on yleensä lyhytkestoinen - lajista ja urheilijasta riippuen ammattiura kestää noin 5 - 15 vuotta - ja vain harva urheilija ansaitsee ammattilaisuutensa aikana niin pal-

jon, että loppuelämä olisi taloudellisesti turvattu. Siksi on ehdottoman tärkeää, että urheilijat urheilu-uran rinnalla kouluttautuvat myös muuhun ammattiin.

Nuoren suomalaisen kilpaurheilijan elämään kuuluu opiskelu tulevaan siviilielämän ammattiin urheilu-uran ohella. Tämä on vaativa tehtävä. Siksi on välttämätöntä kaikin tavoin tukea urheilijoiden opiskelua samoin kuin tuetaan monen muun yksilön ja erityisryhmän opiskelua. Tämä on myös osa huippu-urheilun eettisen pohjan vahvistamista, jota pääministeri Matti Vanhasen hallitusohjelma edellyttää. Urheilijat ovat yleensä suunnitelmallisia ja vievät opiskelunsa loppuun, joskin usein muodollisia tutkintojen suoritusajankoja pidemmässä ajassa.

Urheilun ja opiskelun yhteensovittamisen problematiikkaa on käsitelty laajasti vuonna 1999 valmistuneessa urheilijoiden koulutus- ja urheilu-uran yhdistämistä selvittäneen opetusministeriön työryhmän muistiossa (20: 1999). Tämän työryhmän työssä pohditaan erityisesti opiskelevien huippu-urheilijoiden taloudellista tilannetta, mutta työryhmä ottaa kantaa myös koulutusjärjestelmän kehittämistarpeisiin.

Urheilijoilla saattaa olla toimeentulo-ongelmia jopa muita opiskelijoita enemmän: opintotuki ei tunnetusti riitä kattamaan kaikkia opiskelusta ja elämisestä aiheutuvia kustannuksia eikä urheilijoilla ole opiskelun ja valmentautumisen ohella enää aikaa työssä käymiseen. Urheilusta aiheutuu kustannuksia, joita urheilujärjestöjen tarjoamat valmennustuet eivät välttämättä kata eikä valmennustukia edes riitä kaikille huipulle pyrkiville. Lisäksi täysipainoinen valmentautuminen voi hidastaa opintoja niin, ettei yleinen opintotuki riitä koko tutkinnon ajaksi.

Työryhmä on työnsä aikana pyrkinyt kartoittamaan kaikki ne tuet, joita urheilija voi saada valmentautumisen ja opiskelun rahoittamiseksi ja tehnyt ehdotuksia opiskelijoiden taloudellisten edellytysten parantamiseksi. Tukijärjestelmien arvioinnin tarvetta on aikaisemmin korostanut mm. Suomen Olympiakomitean koolle kutsuma työryhmä vuosille 2002 - 2006 laatimassaan Huippu-urheilu 2000-luvulla -strategiassa.

Työryhmä on tutustunut myös koulutus-, tutkinto- ja opintotukijärjestelmiin ja niitä koskeviin ajankohtaisiin kehittämissuhteisiin - erityisesti Kannustava opintotuki -työryhmän ja Yliopistojen tutkintorakenteen kehittämistyöryhmän muistioihin sekä Opintotukea ja opintososiaalista asemaa koskevaan toimenpideohjelmaan ja Korkeakoulujen opintoaikojen lyhentämisen toimenpideohjelmaan - ja arvioinut niitä opiskelevien huippu-urheilijoiden näkökulmasta.

Muistioon sisältyy laajahko nykytilaa kuvaava luku, jossa selvitetään nykyistä opintotukijärjestelmää ja muita opiskelun ja valmennuksen tukijärjestelmiä sekä urheilutulojen verotuskysymyksiä. Urheilijoiden tiedontarve näistä asioista on suuri ja muistio on tarkoitettu myös tiedon lähteeksi heille. Vastaavasti tavoitteena on, että koulutus- ja opintotukijärjestelmien päätöksentekijät, oppilaitokset, opinto-ohjaajat ja muut saavat tietoa huippu-urheilun vaatimuksista ja ongelmista.

2 Nykyinen tilanne

2.1 Opiskelevien urheilijoiden määrä

Suomen Liikunnan ja Urheilu ry:n mukaan SM-tasolla Suomessa kilpailee vuosittain noin 15 000 15-18 -vuotiaista nuorta. Näistä maajoukkuetoimintaan osallistuu noin 2800 urheilijaa. Yli 18-vuotiaita maajoukkueisiin kuuluvia kilpa- ja huippu-urheilijoita on lajiliittojen tietojen mukaan noin 2000. Joukkuelajien urheilijoita on noin 70 % ja yksilölajien urheilijoita 30 %.

Lähes kaikki alle 18-vuotiaat kilpaurheiluun osallistuvat nuoret käyvät koulua. Urheilulukioissa ja urheiluammattioppilaitoksissa opiskelee ja valmentautuu noin 2000 iältään 15 - 19 -vuotiaista urheilijaa, jotka edustavat ikäkautensa parhaimmistoa. Heistä lähes kolme neljäsosa tavoittelee akateemista loppututkintoa ja ammattia. Toisen asteen koulutuksessa urheilijoita on myös urheilupainotteisissa lukioissa ja ammattioppilaitoksissa sekä liikunnan koulutuskeskuksissa.

Korkea-asteella ei ole virallista urheilijakoulutusjärjestelmää. Viime vuosina on suuriin opiskelukaupunkeihin kehitetty ns. harjoittelukeskuksia ja urheiluakatemiaita, joiden piirissä olevissa korkea-asteen oppilaitoksissa opiskelee tällä hetkellä noin 400 huipulle tähtäävää tai jo kansainvälistä menestystä saavuttanutta urheilijaa.

Seuraavassa taulukossa on arvio huipulle tähtävien opiskelevien urheilijoiden määrästä.

Taulukko 1. Arvio maajoukkue-tason urheilijoiden määristä eri kouluasteilla ja erityyppisissä oppilaitoksissa vuonna 2003.

	15-18 -vuotiaat		19-30 -vuotiaat		Yhteensä	
	n	%	n	%	n	%
Urheilulukiot	1 450	52	250	22	1 700	43
Liikuntapainotteiset lukiot	250	9	100	8	350	9
Muut lukiot	700	25	100	8	800	20
Erityisen tehtävän ammatilliset oppilaitokset	250	9	50	4	300	8
Muut ammatilliset oppilaitokset	150	5	100	8	250	6
Toinen aste yhteensä	2 800	100	600	50	3 400	85
Korkeakouluopiskelijoita ns. harjoittelukeskuspaikkakunnilla			400	33	400	10
Muut korkea-asteen oppilaitokset			200	17	200	5
Korkea-aste yhteensä			600	50	600	15
Yhteensä	2 800	100	1 200	100	4 000	100

Valtion valmennus- ja harjoitteluapurahaa saavista urheilijoista noin 48 % opiskelee tällä hetkellä. Olympiakomitean valmennustukiurheilijoista opiskelijoita on noin 60 %. Lajiliit-tojen valmennusryhmien keskuudessa opiskelijoiden osuus on samansuuntainen. Joukkuelajien urheilijoista ei ole tarkkaa selvitystä, mutta etenkin ammattilaispallolajien (erityisesti jääkiekko ja jalkapallo) urheilijat joutuvat usein siirtämään siviiliammatin hankkimista. Esimerkiksi jääkiekon liigapelaajista peliuran ohessa vain 25 % opiskelee, jalkapalloilijoista noin 36 %. Muissa joukkuelajeissa opiskelijoita on enemmän.

Taulukko 2. Yhteenvedo opiskelevista urheilijoista eri tasoilla vuonna 2003.

	Urheilijamäärä (*arvio)	Opiskelijoita (*arvio)	Osuus urheilijoista (%)
Kilpaurheilijoita 15-18 v.	15 000*	14 450	96,3
Maajoukkue-toiminnassa alle 18-v.	2 850	2 800	98,2
Maajoukkue-toiminnassa yli 18-v.	2 000	1 200	60,0
Olympiakomitean valmennustuki	251	150	60,0
Valtion harjoittelu- ja valmennusapuraha	56	27	48,0

2.2 Opiskelevat urheilijat ja opintotuki: kyselyt syksyltä 2001 ja keväältä 2003

Syksyllä 2001 Olympiakomitean tukiurheilijoille tehtiin opiskelua ja erityisesti opintotukea koskeva kysely¹, johon vastasi 50 korkea-asteella opiskelevaa urheilijaa (jatkossa 'kysely'). Vastausprosentti oli 50. Keväällä 2003 toteutettiin pro gradu -työn muodossa laajempi tutkimus², jossa kartoitettiin Olympiakomitean tukiurheilijoiden mielipiteitä koulutuksesta, koulutuksen ja urheilu-uran yhteensovittamisesta sekä niistä seikoista, jotka vaikuttavat em. kysymyksiin (jatkossa 'tutkimus'). Tutkimukseen vastasi 135 urheilijaa, joista opiskelijoita oli 81 (61 %), työssäkäyviä 21 (15 %) ja ammattiuurheilijoita 32 (24 %). Tutkimuksen vastausprosentti oli hieman yli 50.

2.2.1 Opintojen edistyminen

Kyselystä ja tutkimuksesta kävi selkeästi ilmi, että opiskelevat huippu-urheilijat suorittavat opintojaan keskimääräistä hitaammin. Vajaa 10 % vastasi opiskelevansa muiden opiskelijoiden tahtiin ja nämäkin urheilijat ilmaisivat olevansa valmiit hidastamaan opiskeluvauhtia, mikäli se harjoittelun kannalta olisi välttämätöntä.

Etenkin talvilajien urheilijoilla kilpailukausi vaikeuttaa opiskelua merkittävästi, koska osuu samaan aikaan tärkeimmän opiskeluajankohdan kanssa. Ongelmia aiheutuu mm. poisoloista, tenttipäivistä, luentomateriaalin ja kirjallisuuden hankkimisesta. Kesälajien tärkein harjoituskausi sijoittuu kevätlukukaudelle. Keväällä panostetaan harjoitteluun ja opintoja siirretään syksyyn. Kaikissa koulutusohjelmissä tämä ei kuitenkaan ole mahdollista.

Huippu-urheilijoille opintojen pitkittäminen on tietoinen valinta: ainakin ajoittain pääpaino on harjoittelussa ja opiskelu jää vähemmälle. Päivittäin opiskeluun käytetty aika vaihteli alle kymmenestä tunnista viikossa (35 % vastaajista) yli 20 tuntiin (23 %). Viikossa 15-20 tuntia opiskeluun käytti 31 % vastaajista. Harjoitteluun käytetty aika vaihteli siten, että 10-15 tuntia harjoitteluun käytti 28 %, 15-20 tuntia 31 % ja yli 20 tuntia 40 % opiskelevista urheilijoista.

Urheilijat pitävät kuitenkin tärkeänä, että opintosuorituksia kertyy koko ajan ja opintoja halutaan jatkaa urheilu-uran ohella. Opiskelu koetaan hyvänä vastapainona, joka vaikuttaa myönteisesti myös urheilusuorituksiin. Vain 13 % opiskelevista urheilijoista oli sitä mieltä, että opiskelulla on urheilun kannalta kielteinen vaikutus. Tärkein syy opiskelulle on kuitenkin tulevaisuuden turvaaminen ja mielekkään työpaikan varmistaminen urheilu-uran jälkeen.

Harjoitteluun keskittymisen lisäksi hitaaseen opiskelutahtiin vaikuttavat myös tiedon ja suunnittelun puute sekä opiskelujärjestelmän joustamattomuus ja ymmärryksen puute oppilaitostasolla. Erityisjärjestelyistä riittävästi tietoa oli saanut vain viidennes opiskelevista urheilijoista. Erityisjärjestelyjä oli sen sijaan hyödyntänyt yli kolmannes. Urheilijan oma aktiivisuus on ratkaisevaa, mutta joustojen saamiseen vaikuttaa myös opettajien ja oppilaitoksen johdon urheilumyönteisyys. Kolmannes urheilijoista koki saaneensa tässä suhteessa riittävästi tukea oppilaitoksen taholta.

¹ Merikoski-Silius, T. 2001. Opintotuki ja korkea-asteen opinnot huippu-urheilijan näkökulmasta -selvitys Suomen Olympiakomitean tukiurheilijoiden kokemuksista.

² Pekkala, M. 2003. Huippu-urheilu ja opiskelu. Olympiakomitean valmennustukiurheilijoiden kokemuksia huippu-urheilun ja opiskelun yhdistämisestä vuonna 2003. Turun yliopisto. Turun opettajankoulutuslaitos. Pro Gradu -tutkielma.

Myös valmentajan tuki ja kannustus on opiskelevalle urheilijalle tärkeää. Noin kolmannes opiskelevista urheilijoista koki valmentajansa puhuneen melko tai erittäin paljon opiskeleluasioista ja tällä keinoin kannustaneen kouluttautumaan. Vielä tärkeämpänä koettiin valmentajan joustaminen harjoituksissa.

Yli puolet opiskelijoista koki valmentajan tukevan opiskelua mukauttamalla valmennusohjelmaa tarpeen niin vaatiessa. Muita mainittuja tuen tai kannustamisen muotoja olivat valmentajan oma esimerkki sekä opiskeluissa ajan tasalla pysyminen.

2.2.2 Toimeentulo

Opintotuki on merkittävin tulonlähde myös opiskelevilla urheilijoilla. Kyselyn ja tutkimuksen perusteella suurin osa opiskelevista urheilijoista rahoittaa opiskelunsa, elämisensä ja osaksi myös urheilemisensä opintotuella. Merkittävää ja usein välttämätöntä lisätukea monet urheilijat saavat vanhemmiltaan tai puolisoltaan. Yli puolet urheilijoista koki perheen antaman taloudellisen tuen erittäin merkittävänä. Joillakin urheilijoilla on lisäksi omia henkilökohtaisia sponsoreita tai urheilusta saatuja kilpailutuloja, joiden avulla opiskelua rahoitetaan. Myös erilaiset apurahat ja stipendit ovat merkittäviä tukimuotoja urheilijoiden opintojen rahoituksessa. Näistä merkittävin lienee Urheilijoiden ammattienedistämissäätiön myöntämät stipendit. Kaksi kolmasosaa Olympiakomitean tukiurheilijoista oli hakenut ammattienedistämissäätiön stipendiä ja tuen saaneet kokivat stipendin helpottaneen huomattavasti taloudellista tilannetta.

Vain muutama prosentti opiskelevista urheilijoista tekee töitä urheilun ja opiskelun ohella. Tämä luku on huomattavan pieni verrattuna tavalliseen opiskelijaan, sillä esimerkiksi lukiolaisista keskimäärin 20 % ja ammattikorkeakouluopiskelijoista noin 90 % käy osa-aikatoissa.

2.2.3 Opintotukijärjestelmän ongelmat huippu-urheilijan näkökulmasta

Kyselyyn vastanneista urheilijoista suurin osa piti nykyistä opintotukijärjestelmää yleisesti ottaen hyvänä. Vastaajien kommentit liittyivät enemmänkin urheilijan kokonaistilanteeseen.

Opintoviikot

Kyselyn ja tutkimuksen perusteella suurimmalla osalla urheilun ehdoilla opiskelevista huippu-urheilijoista on vaikeuksia suorittaa vaadittavaa määrää opintoviikkoja - osalla jatkuvasti, osalla ajoittain. Etenkin talvilajien urheilijoille minimivaatimus on usein vaikea saavuttaa. Melko tavallista on, että urheilijat joutuvat tinkimään harjoittelusta saadakseen opintoviikkoja. Kuitenkin lähtökohtana pitäisi olla, että huippu-urheilijat voisivat opiskella joustavasti urheilun ohella.

Opintoviikkosuoritusten minimivaatimus aiheuttaa urheilijoille ongelmia myös opintotuen asumislisää haettaessa. Asumislisää saadakseen opiskelijan on esimerkiksi opintomenestyksen suhteen täytettävä samat kriteerit kuin opintorahan osalta. Mikäli opintoviikkosuorituksia ei kerry riittävästi, ei voi myöskään saada asumislisää. Opiskelijan on mahdollista saada Kansaneläkelaitoksesta yleistä asumistukea, mutta tukeen tarvitaan opintotuen hylkypäätös opintotukilautakunnalta. Väliinpuotoajia ovat ne opiskelijat, jotka omasta aloitteestaan jättävät opintotuen hakematta tiettyltä ajalta (esimerkiksi tilanteessa, jossa ei kerry riittävästi opintoviikkoja urheilun takia), eivätkä näin ollen saa asumislisää kummastakaan järjestelmästä.

Opintotukikuukaudet

Urheilijat opiskelevat normaalia hitaammassa tahdissa.

Ammattikorkeakoulussa on mahdollisuus saada opintotukea vuotta opintojen nimellistä laajuutta kauemmin kestäviin opintoihin edellyttäen, että tukikuukausina laskettavaa enimmäistukiaikaa on jäljellä. Urheilijoille suunnatuissa koulutusohjelmissa opinnot on jo alun perin suunniteltu normaalia pitempiketoisiksi ja näihin opintoihin on saatu lisätukikuukausia. Muissa ammattikorkeakouluissa opiskelevat urheilijat eivät ole lisäkuukausia hakeneet ja kyselyn perusteella tukikuukaudet tuntuvat ainakin toistaiseksi riittävän tutkinnon suorittamiseen.

Sen sijaan yliopistotutkintojen suorittamiseen opintotukikuukaudet eivät urheilijoilla riitä. Kyselyyn ja tutkimuksen vastanneista yliopisto-opiskelijoista yli puolet ilmoitti, että opintotukikuukaudet eivät tule riittämään. Mikäli koko tutkinto suoritetaan opiskellen vähimmäisvaatimuksen mukaan (2,5 ov/kk), opintotukikuukaudet riittävät vain noin 140 opintoviikon suorittamiseen. Ylemmän korkeakoulututkinnon (160 ov) suorittaminen yhdeksän lisätukikuukaudenkin aikana olisi vaikeaa ja toisinaan voi minimivaatimuksestakin suoriutuminen olla huippu-urheilijalle ajoittain ylivoimaista.

Osa urheilijoista voi säästää opintotukikuukausiaan käytettäväksi sitten kun täyspainoinen opiskelu on mahdollista, mutta suurin osa joutuu taloudellisista syistä hakemaan opintotukea tietäen, että tukikuukaudet tulevat loppumaan ennen tutkinnon loppuunsaattamista.

Opintotukiajan pidennys

Opintotukiajan pidennyksestä ei kyselyyn vastanneilla urheilijoilla ollut juuri tietoa tai kokemusta. Pidennystä olivat hakeneet ja saaneet vain lääketieteellisessä tiedekunnassa opiskelevat, jolle pidennystä myönnetään laajemman tutkinnon takia. Erikseen mainittujen laajojen tutkintojen lisäksi pidennystä voi hakea erityisen painavasta syystä. Pidennyksen myöntämisen kriteerit ovat tällä hetkellä erittäin tiukat, eikä anomusta oteta edes käsittelyyn, mikäli opintoja ei ole mahdollista suorittaa yhden opintovuoden aikana, eli pidennystä haettaessa suorittamatta saa olla enintään 30 opintoviikkoa.

Kyselyn ja tutkimuksen perusteella voi todelta, että opintotukiajan pidennys olisi huippu-urheilijoiden kohdalla tarpeen.

Opintotukikuukausien jaksottaminen

Kyselystä käy ilmi, että osa urheilijoista on ymmärtänyt suunnitelmallisuuden merkityksen opinto- ja muiden tukien suhteen ja jaksottaa niitä mahdollisuuksien mukaan. Osa urheilijoista ei ole pohtinut jaksottamista lainkaan. Näyttää siltä, että osa ei ole tiedostanut asian merkitystä, osa taas ei ole saanut riittävästi tietoa ja opastusta. Useimmiten kuitenkin jaksottamisen esteenä on taloudellisen tilanteen kestävättömyys. Opintoraha ja asumislisä ovat monelle urheilijalle ainoa tulonlähde, ja tuen nostaminen on toimeentulon kannalta välttämätöntä.

2.3 Tarjolla olevat tuet opiskeluun

2.3.1 Yleinen opintotukijärjestelmä

Opintotuen rakenne

Opintotuki koostuu opintorahasta, opintotuen asumislisästä sekä opintolainan valtioneuvoston takauksesta.

Opintoraha on veronalainen etuus. Opiskelijavähennyksen ansiosta opiskelijan ei kuitenkaan tarvitse maksaa veroa lainkaan, jos hänellä ei ole opintorahan lisäksi muita tuloja.

Opintotukea voi saada oppivelvollisuuden jälkeisiin opintoihin. Opintotuen saamisen edellytyksenä on päätoiminen opiskelu, opinnoissa edistyminen ja taloudellisen tuen tarve. Tuki määräytyy opiskelijan iän, asumismuodon, koulutusasteen sekä opiskelijan tai hänen vanhempiansa tulojen perusteella tehtävän tarveharkinnan perusteella. Ammatillisessa koulutuksessa, lukiokoulutuksessa ja kansanopistossa opintorahan määrään vaikuttavat opiskelijan omien tulojen lisäksi myös vanhempien tulot, kun opiskelija on alle 20-vuotias ja asumislisän määrään, kun opiskelija on alle 18-vuotias.

Korkeakoulussa tuen määrään vaikuttavat vain opiskelijan omat tulot. Poikkeuksena tästä voivat vähävaraisten vanhempien luona asuvat korkeakouluopiskelijat saada opintorahan korotettuna ja puolison tulot vaikuttavat asumislisään alentavasti.

Opintoraha

Enimmäismäärät €/kk 1.1.2001	Korkeakoulu	Muu oppilaitos
Avioliitossa oleva tai elatusvelvollinen	259,01	213,60
Itsenäisesti asuva 20 vuotta täyttänyt	259,01	213,60
Itsenäisesti asuva alle 18-19-vuotias	259,01	213,60***
Itsenäisesti asuva 17-vuotias	126,14*	84,09**
Vanhempiensa luona asuva ja 20 vuotta täyttänyt	105,96*	63,91*
Vanhempiensa luona asuva ja alle 20 vuotta	38,68*	21,86**
*voidaan korottaa vanhempien tulojen perusteella		
** voidaan korottaa tai alentaa vanhempien tulojen perusteella		
*** voidaan alentaa vanhempien tulojen perusteella		

Opintorahan ja asumislisän taso on jäänyt selkeästi jälkeen yleisestä kustannus- ja vuokrakehityksestä. Opintotukeen ei ole tulossa korotusta vuoden 2004 aikana.

Asumislisä

Opiskelija voi saada tukea asumiseensa kahden järjestelmän, joko opintotuen asumislisän tai asumistuen kautta. Asumislisä korvaa asumismenoista opiskelukuukausina 80 % (26,90 -171,55 euroa) enintään 214,44 euron kuukausivuokrasta. Asumislisä on tarkoitettu lapsettomien vuokralalla asuvien tukemiseen. Huomioon otettava kuukausittainen vuokranraja on 214,44 euroa.

Jos opiskelija asuu vanhemmaltaan vuokraamassaan tai vanhempansa omistamassa asunnossa, asumislisän määrä on enintään 58,87 euroa kuukaudessa. Kansanopiston tai liikunnan koulutuskeskuksen maksullisella linjalla opiskelevan, oppilaitoksen asuntolassa asuvan opiskelijan asumislisän määrä on 58,87 euroa kuukaudessa. Ulkomailla opiskelevan asumislisän määrä on 180,80 euroa kuukaudessa. Opetusministeriö voi määrätä, että ulkomailla opiskelevan asumislisä on tätä pienempi, jos opiskelumaan vuokrataso on alhainen. Asumisen tukia ei myönnetä, jos opiskelijalla on esimerkiksi mahdollisuus asua oppilaitoksen maksuttomassa asuntolassa.

Pelkän asumislisän saaminen ei vähennä tukikuukausia, mutta asumislisän saajan on opiskeltava päätoimisesti.

Lapsiperheet ja omistusasunnossa asuvat kuuluvat asumistuen piiriin, joka korvaa 80 % laskennallisista asumiskustannuksista koko vuoden ajalta. Asumistukea voivat saada perheeliset ja omistusasunnossa asuvat opiskelijat.

Opintolaina

Opintolainan valtiontakaus on osa opintotukea. Opintolainoja myönnetään pankeista ja ne ovat markkinaehtoisia. Opiskelija ja pankki sopivat tarkemmin lainaehtoista ja takaisinmaksusta.

Valtiontakauksen enimmäismäärä on 18 vuotta täyttäneillä 220 euroa kuukaudessa. Alle 18-vuotiailla takaus on 160 euroa kuukaudessa. Ulkomailla opiskelevalla se on 360 euroa kuukaudessa.

Lukuvuodesta 2003-2004 lukien myönnettävät opintolainat muodostavat uuden lainatyyppin, jossa opiskelija maksaa lainasta korkoa jo opintotukiaikana. Itse maksettava korko on yksi prosentti lainapääomasta.

Opintolaina opintotuen osana korostaa tuen investointiluonnetta. Opintolainaa ei enin osa opiskelijoista kuitenkaan miellä lainkaan opintotueksi. Vain noin joka kolmas opintotukea saava nostaa lainaa.

Tukiaika

Muussa kuin korkeakoulussa tukea voi saada useampaan kuin yhteen peräkkäiseen tutkintoon.

Korkeakouluopintoihin opintotukea voi saada yhteensä enintään 70 kuukaudeksi. Yliopistossa opintotukea voi saada yhden ylemmän perustutkinnon suorittamiseen enintään 55 kuukaudeksi.

Elokuusta 2003 alkaen opintotukiaika pitenee 55:stä 60 kuukauteen seuraavissa 180 opintoviikon yliopistotutkinnoissa: arkkitehdin, diplomi-insinöörin, kuvataiteen maisterin, maisema-arkkitehdin, musiikin maisterin ja psykologian maisterin yliopistotutkinnoissa.

Lisäksi eläinlääketieteen lisensiaatin ja lääketieteen lisensiaatin tutkintoon sekä ylempään korkeakoulututkintoon, kun pääaine tai aineryhmä, johon pääaine kuuluu, on Aasian ja Afrikan kielten ja kulttuurin alueella tukiaikaa on opetusministeriön päätöksellä pidennetty 65 tukikuukauteen.

Yliopistossa tuki myönnetään yleensä yhdeksälle kuukaudelle lukuvuodessa, jolloin 160 opintoviikon laajuisen tutkinnon suorittamiseen kuluu 55 kuukautta, kun opinnot edistyvät kolme opintoviikkoa kuukaudessa.

Tukiaikaan voidaan myöntää pidennystä myös, jos opinnot ovat viivästyneet opintojen edistymiseen merkittävästi vaikuttaneen sairauden tai muun erityisen painavan syyn vuoksi, joita ovat esimerkiksi opiskelijan oma tai lähiomaisen sairaus tai vaikea elämäntilanne. Huippu-urheilua ei ole katsottu tällaiseksi perusteeksi. Jäljellä olevien opintojen laajuus voi olla enintään 30 opintoviikkoa. Arvion ja ratkaisun tukiajan pidentämisestä tekee opintotukilautakunta. Harkinnanvaraiselle tukiajalle opiskelija voi saada nykyisenlaisen opintorahan, opintolainan valtiontakauksen ja asumislisää.

Ammattikorkeakoulututkinnon opintotuen enimmäisaika vaihtelee 45 kuukaudesta 55 kuukauteen. Ammattikorkeakoulussa tuki myönnetään aluksi tutkinnon laajuutta vastaavalle ajalle. Enimmäistukiajassa on kuitenkin huomioitu mahdollisuus suorittaa tutkinto yhtä vuotta tutkinnon säännönmukaista laajuutta pidemmässä ajassa.

Ammattikorkeakouluopiskelijan enimmäistukiaika ja ensimmäisellä päätöksellä myönnettävä tukiaika määräytyvät tutkinnon laajuuden perusteella seuraavasti:

Taulukko 3. Ammattikorkeakouluopiskelijoiden tukiajat

Tutkinnon laajuus (opintoviikkoa)	Enimmäistukiaika (kuukautta)	Tukiaika ensimmäisellä päätöksellä (vuotta)
180	55	4,5
160	50	4
140	45	3,5

Tämän jälkeen opintotukea voi saada päätoimisiin opintoihin, jos tukikuukausina lasketavaa enimmäistukiaikaa on jäljellä. Tukea haetaan ammattikorkeakoulun opintotukilautakunnan kautta, joka antaa asiasta lausunnon.

Muussa kuin korkeakoulussa tukea voi saada toisin kuin korkeakoulussa rajoituksetta useaan perättäiseen tutkintoon. Ammatilliseen tutkintoon johtavassa koulutuksessa opintotukea voi saada enintään ammatillisesta koulutuksesta annetun lain perusteella määräytyvälle ajalle. Tällöin tukiaika voi olla enintään yksi vuosi opintojen laajuutta pidempi aika, ellei opiskelijalle perustellusta syystä myönnetä suoritusajaksi pidennystä. Suoritusajan pidentämisestä päättää oppilaitos.

Lukiokoulutuksessa opintotukea voi saada lukiolain perusteella määräytyvälle ajalle. Tällöin tukiaika voi olla enintään neljä vuotta, jollei opiskeluaikaan perustellusta syystä myönnetä pidennystä. Suoritusajan pidentämisestä päättää oppilaitos.

Jos opiskelija ei itse katso opiskelevansa päätoimisesti tai katso tarvitsevänsä opintotukea opiskeluaikansa toimeentulon turvaamiseksi, hän voi pyytää tuen maksamisen lykkäämistä ilmoittamalla siitä Kansaneläkelaitokselle tai korkeakoulun opintotukilautakunnalle. Tällöin tuki säästyy käytettäväksi myöhemmin.

Vain opintorahakuukaudet kuluttavat korkeakouluopiskelijan tukikuukausia. Asumislisän saamiseksi on kuitenkin opiskeltava päätoimisesti.

Tuloihin perustuva tarveharkinta

Korkeakoulussa opiskelevan tukeen vaikuttavat opiskelijan omat tulot. Tarkoituksena on, että opiskelija säätelee tuen nostamista tulojen mukaan. Tarvittaessa opiskelija voi jättää tukea nostamatta tai palauttaa jo nostetun tuen. Tulorajat ovat vuosikohtaiset ja määräytyvät tuettomien ja tuellisten tukikuukausien tulorajojen perusteella. Tuloseuranta tehdään jälkikäteen verotuksen valmistuttua. Jos opiskelijan vuosituloraja ylittyy, peritään liikaa maksettua tuki takaisin 15 prosentin korotuksella. Opetusministeriön myöntämä valmennus- ja harjoittelupuraha lasketaan urheilijan tuloksi. Mikäli urheilijalla ei ole muita tuloja kuin valtion urheilija-apuraha, voi hän nostaa opintotukea kuudelta kuukaudelta ilman tulorajan ylittymistä, puolikkaan apurahan saaja koko vuodelta.

Opintojen edistymisen seuranta

Opintotuen myöntämisen edellytyksenä on opintojen edistyminen, jota seurataan vuosittain. Opetusministeriö on antanut suosituksen (8/011/99) opintojen riittävästä edistymisestä myönnettäessä opintotukea korkeakouluopiskelijoille (keskimäärin kolme opintoviikkoa tu-

kikuukautta kohti). Opintotukilautakunta vahvistaa opintoviikkomäärän, joka opiskelijalta edellytetään arvioitaessa, voiko hän suoriutua opinnoistaan opintotukilain 7 §:ssä tarkoitetussa ajassa. Arvioinnin perusteena käytetään sekä edellisen lukuvuoden että opiskelijan koko opiskeluajan opintosuorituksia. Riittävä opintosuoritusten määrä tulee olla keskimäärin vähintään 2,5 opintoviikkoa tukikuukautta kohti.

Ammattikorkeakouluopinnoissa opiskelijan katsotaan suoriutuvan opintotukilain 7 §:ssä tarkoitetussa ajassa, kun hänellä on opintosuorituksia keskimäärin neljä opintoviikkoa tukikuukautta kohti. Opintotukilautakunta vahvistaa opintoviikkomäärän, joka opiskelijalta edellytetään arvioitaessa, voiko hän suoriutua opinnoistaan opintotukilain 7 §:ssä tarkoitetussa ajassa. Arvioinnin perusteena käytetään sekä edellisen lukuvuoden että opiskelijan koko opiskeluajan opintosuorituksia. Riittävä opintosuoritusten määrä tulee olla keskimäärin vähintään kolme opintoviikkoa tukikuukautta kohti.

Opintotukilautakunnan tulee vuosittain seurata opintotukea saaneiden opiskelijoiden opintojen edistymistä. Opiskelijalle, jonka opinnot eivät ole edistyneet riittävästi lähetetään kirje, jossa hänelle asetetaan määräaika, jonka kuluessa hänen tulee esittää selvitys opintojensa edistymisestä tai heikon edistymisen syistä. Selvityksen jälkeen opintotukilautakunta voi jatkaa opintotuen maksamista, lakkauttaa opintotuen tai periä opintotukea takaisin. Työkyvytön opiskelija on oikeutettu sairauspäivärahaan. Opintorahaa ei voi saada samanaikaisesti sairauspäivärahan kanssa, joten opintotuki on peruttava ajalta, jolle haetaan päivärahaa. Sairauspäivärahassa on neljän kuukauden takautuva haku-aika.

Opintotuen maksamisen jatkamiseksi opiskelijan on määräajassa osoitettava opintojensa edistyneen opintotukilautakunnan edellyttämällä tavalla.

Keskeisesti opintojen edistymistä viivästyttää työssäkäynti, joka johtuu sekä riittämättömästä opintotuesta että tarpeesta hankkia työkokemusta. Myös opiskeluolosuhteilla on todettu olevan merkittävästi vaikutusta opintojen edistymiseen. Erityisesti yliopisto-opintojen opiskeluaikat vaihtelevat koulutusaloittain.

Opintotukijärjestelmää koskevat uudistussuunnitelmat

Opintotukijärjestelmään on viime vuosina kohdistunut muutospaineita. Opintotuen kannustavuuden lisääminen oli tavoitteena pääministeri Paavo Lipposen II hallituksen ohjelmassa. Myös pääministeri Matti Vanhasen hallituksen ohjelmaan opintotuki on kirjattu:

"Opiskelijoiden opintososiaalista asemaa kohennetaan, jotta täysipäiväinen ja suunnitelmallinen opiskelu on mahdollista ja opiskeluaikat lyhenevät. Opetusministeriö laatii heti hallituskauden alussa toimenpideohjelman, jolla edistetään tutkintojen suorittamista tavoiteajassa. Samassa yhteydessä kehitetään opintotukijärjestelmää kannustavammaksi."

Opintotukijärjestelmän kehittämistä on pohdittu useassa eri työryhmässä. Opintotuen kannustavuutta pohtimaan nimettiin vuonna 2001 erillinen Kannustava opintotuki -työryhmä, joka luovutti työnsä vuoden 2002 lopulla (Opetusministeriön työryhmämuistioita ja julkaisuja 2002: 28). Työryhmä esitti muun muassa opintotukiajan pidentämistä 60 tukikuukauden 180 ov:n tutkinnoissa, asumislisässä huomioon otettavan vuokran ylärajan korottamista sekä valtion takamaa ylimääräistä opintolainaa tukiaikansa käyttäneille ja korotettua opintorahajaksoa tehokkaasti opiskelleille. Laajojen tutkintojen tukiajan pidennys toteutui 1.8.2003 alkaen.

Pääministeri Paavo Lipposen asettama, valtiosihtööri Sailaksen vetämä Työllisyystyöryhmä otti kantaa opintotukijärjestelmään omassa loppuraportissaan (Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 5/2003). Työllisyystyöryhmä ehdotti, että opintorahasta ja erillisestä asumistuesta luovuttaisiin ja opintotuki muutettaisiin kokonaan lainaperusteiseksi. Opintoaikaiset korot

liitettäisiin velkapääomaan ja velkaa lyhennettäessä merkittävä osa velanhoitomenoista voitaisiin vähentää verotuksessa. Työryhmän ehdotuksen tavoitteena on opiskelijoiden nopeampi valmistuminen ja työelämään sijoittuminen.

Pääministeri Matti Vanhasen hallitusohjelman mukaisesti opetusministeriö antoi kesäkuussa 2003 selvitysmies Eero Kurrille toimeksiannon valmistella opintotukea ja opiskelijoiden opintososiaalista asemaa koskevan toimenpideohjelman sekä asetti samalla työryhmän valmistelemaan toimenpideohjelman, jonka tavoitteena on edistää tutkintojen suorittamista tavoiteajassa.

Selvitysmies luovutti työnsä joulukuussa 2003 (Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2003: 28). Selvitysmies ehdottaa ammattikoulu- ja lukioikäisten nuorten opintorahan saantiin vaikuttavien opiskelijan vanhempien verotettavien tulojen tulorajan korottamista 15 prosentilla vuoden 2005 alusta lähtien. Edelleen selvitysmies ehdottaa vuokralla asuvien asumislisän enimmäismäärän perusteena olevaa vuokran ylärajan korottamista nykyisestä 214 eurosta 252 euroon sekä opintolainan enimmäismäärän korottamista 220 eurosta 280 euroon kuukaudessa. Uutena toimenpiteenä selvitysmies ehdottaa käyttöön otettavaksi opintolainasubventiota, jonka mukaan opintolainaa nostanut, tietyn aikarajan puitteissa tutkintosuorittanut opiskelija voisi vähentää 30 prosenttia opintolainansa 2500 euroa ylittävästä osasta suoraan omassa verotuksessaan. Tämän lisäksi hän ehdottaa enimmäistukikuukausien vähentämistä viidellä kuukaudella yliopistojen tutkintorakennemuutoksen yhteydessä.

2.3.2 Muu valtion tuki tai opintososiaalinen etuus

Ateriatuki

Korkeakoulussa opiskelevan aterioihin maksetaan ateriatukea. Oppilaskunnat voivat lisäksi tukea ruokailua erikseen. Opiskelijalounaan hinta nousi 1.8.2003 alkaen, ateriatukeen tulee korotus vuoden 2004 alussa. Ateriatuki (1,47 euroa) on tällä hetkellä on 38,5 prosenttia peruslounaan enimmäishinnasta.

Muut kuin korkeakouluopiskelijat ovat oikeutettuja maksuttomaan ateriaan.

Korkoavustus

Korkoavustuksella tarkoitetaan sitä, että Kela maksaa valtion takaaman opintolainan erääntyvät korot kokonaisuudessaan ilman takaisinmaksuvelvollisuutta. Korkoavustukseen ovat oikeutettuja kaikki pienituloiset, jolla tarkoitetaan sitä, että hakijan saamat veronalaiset ansio- ja pääomatulot ovat koron maksua edeltävän neljän kuukauden tarkastelujakson aikana keskimäärin enintään 775 euroa kuukaudessa (esim. työttömyyden, asevelvollisuuden tai äitiyspäivä- tai vanhempainrahakauden aikana). Tulorajaa korotetaan, jos hakijalla on huollettavanaan alaikäisiä lapsia tai jos hakijan luona asuu hänen puolisonsa alaikäisiä lapsia.

Koulumatkatuki

Lukiossa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa on mahdollista saada koulumatkatukea päivittäisiin koulumatkoihin. Tuen saamiseksi Yhdensuuntaisen koulumatkan on oltava opiskelijan asunnolta oppilaitokseen vähintään 10 kilometriä ja koulumatkan kustannuksien ylittävä 50,45 euroa kuukaudessa. Matkakustannuksia ei korvata 100 kilometrin ylittävän yhdensuuntaisen koulumatkan osalta.

2.3.3. Urheilijoiden Ammattienedistämissäitiön opiskeluapurahat

Urheilijoiden Ammattienedistämissäitiö (URA) perustettiin presidentti Urho Kekkosen aloitteesta 6.10.1972. Säitiön tarkoituksena on edistää urheilijoiden ammatinvalinnan ja ammattiin valmistautumisen hyväksi tehtävää työtä ja pyrkiä turvaamaan aktiiviuransa lopettaneiden urheilijoiden ammattipätevyys.

Tarkoitustaan URA toteuttaa jakamalla apurahoja sekä menestyneille aktiiviurheilijoille, joiden valmentautuminen ja kilpailumatkat vaikeuttavat heidän opiskeluaan ja toimeentulomahdollisuuksia että kilpaurheilun lopettaneille, joiden ammattiin valmistautuminen on siirtynyt urheilun takia. Apuraha on saajalleen verotonta tuloa.

Opetusministeriö on vuodesta 1973 lähtien valtion talousarviossa olevan määrärahan rajoissa myöntänyt valtionavustusta Urheilijoiden Ammattienedistämissäitiölle apurahojen myöntämiseksi urheilijoille. Valtionavustuksen määrä on vaihdellut 41 500 eurosta (1973) 170 000 euroon (1993).

Vuosina 1973-2003 säitiö jakoi apurahoina yhteensä 3,3 miljoonaa euroa. Apurahan saajia on ollut vuosittain 70-130, vuosina 1993-2003 kaikkiaan lähes 3300. Hakemuksia apurahan saamiseksi säitiö on vastaanottanut 8 800.

Taulukko 4. Yhteenveto Urheilijoiden Ammattienedistämissäitiön apurahoista vuosilta 1999-2003.

Vuosi	Hakijat	Saajat	Monestako eri lajista	Määräraha yhteensä €
1999	245	81	30	114 535
2000	242	80	30	118 908
2001	221	81	29	102 931
2002	301	69	31	101 000
2003	219	66	23	102 800

Apurahojen myöntämisperiaatteet uudistettiin osittain vuonna 2003, kun opetusministeriö määritteli valtionavustuslain nojalla edot valtionavustuksen edelleen jakamiseksi. Opiskeluapuraha voidaan myöntää urheilijoille, jotka opiskelevat korkeakoulussa tai toisen asteen ammatillisessa oppilaitoksessa ja jotka valmentautuvat aktiivisesti asianomaisen lajiliiton tai vastaavan liikuntajärjestön alaisuudessa tavoitteenaan kansainvälinen kilpailumenestys. Apuraha ei ole tarkoitettu ammatillisurheilijoille, jotka saavat pääasiallisen elantonsa urheilemalla, tai urheilijoille, joille opetusministeriö on myöntänyt valmennus- ja harjoitteluapurahan. Aikaisemmin apurahoja on myönnetty myös valtion valmennus- ja harjoitteluapurahan saaneille. Osa apurahoista voidaan myöntää urheilun lopettaneille opiskelijoille, jotka ovat urheilun lopettaneita takia lykanneet opiskeluaan.

Urheilijoiden Ammattienedistämissäitiö tekee apurahan saajan kanssa sopimuksen apurahan ehdoista ja niiden toteutumisesta. Apurahan saamisen ehtona on aktiiviurheilijoille vähintään 15 opintoviikon suorittaminen kuluvan lukuvuoden aikana. Urheilun lopettaneiden päätoimisten opiskelijoiden pitää suorittaa vähintään 27 opintoviikkoa.

Apurahan suuruus porrastetaan koulutusasteen mukaan. Korkea-asteen tutkintoa suorittavien apuraha on tällä hetkellä 1600 €, ammatillista perustutkintoa suorittavien apuraha on 1300 €. Yksittäiselle urheilijalle myönnettävien tukivuosien määrä suhteutetaan koulutuksen pituuteen. Käytännössä tämä tarkoittaa, että ylempää korkeakoulututkintoa suorittavat voi-

vat saada apurahan kolme kertaa, kun taas alempaa korkeakoulututkintoa, ammattikorkeakoulututkintoa ja toisen asteen ammatillista perustutkintoa suorittavat voivat saada tuen enintään kaksi kertaa.

Taulukko 5.

Yhteenveto Urheilijoiden Ammattienedistämissätiön apurahan saajista vuosilta 2002 ja 2003.

	15-18 - vuotiaat		19-30 -vuotiaat		Yhteensä	
	2002	2003	2002	2003	2002	2003
URA-apurahan saajat	0	4	69	62	69	66
- joukkueurheilijoita	0	0	16	8	16	8
- yksilölajien urheilijoita	0	0	53	54	53	58
- toisen asteen opiskelijoita	0	0	4	6	4	6
- korkea-asteen opiskelijoita	0	0	65	56	65	56
- naisia	0	2	32	34	32	36
- miehiä	0	2	37	28	33	30

2.3.4 Muut tuet opiskeluun

Opiskelevat urheilijat voivat myös hakea eri perustein myönnettäviä opintoapurahoja, joita myöntävät oppilaitokset, oppilaskunnat ja osakunnat sekä erilaiset säätiöt ja muut yhteisöt. Urheilevalle opiskelijalle tarkoitettuja opiskeluapurahoja myöntää esimerkiksi Keski-Suomen Urheiluakatemia, jonka erillisestä opintostipendirahastosta tuetaan opiskelevia urheilijoita, jotka eivät opintojen viivästymisen tai muun syyn takia saa opintososiaalisia etuja tai joiden taloudellinen tilanne vaikeuttaa opintojen etenemistä.

2.4. Valmennustuet

Suomalaisen huippu-urheilijan valmentautumisen taloudellisen tukijärjestelmän perustan muodostavat seuralta, lajiliitolta, Olympiakomitealta ja opetusministeriöltä saadut valmennustuet. Jo menestyneiden urheilijoiden osalta erilaiset palkintorahat ja bonukset muodostavat lisäksi merkittävän osan urheilijan kokonaistaloudesta.

2.4.1. Valtion harjoittelu- ja valmennusapurahat

Opetusministeriö on vuodesta 1994 alkaen myöntänyt urheilijoille valtion harjoittelu- ja valmennusapurahoja. Tarkoituksena on, että apuraha antaa urheilijalle taloudellisen perusturvan ammattimaista harjoittelua ja valmentautumista varten.

Taulukko 6. Valtion valmennus- ja harjoitteluapurahan saaneiden määrät vuosina 2000-2004.

Vuosi	Apurahan suuruus euroa	Apurahan saaneet		
		Apuraha	Nuorten apuraha	Yhteensä
2000	11 302 euroa	42		42
2001	11 302 euroa	47		47
2002	12 000 euroa 6 000 euroa	42	7	49
2003	12 000 euroa 6 000 euroa	35	21	56
2004	12 000 euroa 6 000 euroa	23	47	70

Apuraha on nykyisin suuruudeltaan 6 000 tai 12 000 euroa vuodessa ja se on veroton tuloverolain (1535/1992) 82 §:n 1 momentin 4 kohdan (1170/1998) nojalla. Valtion tuki on haluttu suunnata urheilijoille, joille apuraha luo taloudelliset edellytykset ammattimaiseen valmentautumiseen ja siksi apurahan saamisella on enimmäistuloraja, vuonna 2004 suuruudeltaan 100 000 euroa.

12 000 euron suuruiset valmennus- ja harjoitteluapurahat on tarkoitettu sellaisille jo näyttönsä antaneille yksilöläjien urheilijoille, jotka arvioidaan mitaliehdokkaiksi olympiakisoissa ja paralympiakisoissa, muiden kuin olympia- ja paralympialajien osalta maailmanmestaruuskilpailuissa tai vastaavissa.

6 000 euron suuruiset valmennus- ja harjoitteluapurahat on tarkoitettu lähellä kansainvälistä huippua oleville aikuisurheilijoille sekä sellaisille lahjakkaille nuorille urheilijoille, jotka ovat jo kohtuullisesti menestyneet aikuisten kansainvälisissä arvokilpailuissa ja jotka arvioidaan tulevaisuuden mitaliehdokkaiksi.

Myöntäessään apurahoja yksittäisille urheilijoille opetusministeriö on asettanut apurahan saamisen ehdoksi mm. sitoutumisen ammattimaiseen harjoitteluun sekä koulutus- ja elämänuorasuunnitelman laatimisen yhteistyössä Suomen Olympiakomitea ry:n ja Suomen Paralympiayhdistys ry:n kanssa. Nuoren urheilijan kohdalla edellytetään pääsääntöisesti myös opiskelua toisen asteen oppilaitoksessa tai korkeakoulussa.

Taulukko 7. Valtion valmennus- ja harjoitteluapurahan saaneet urheilijat vuosina 2003 ja 2004.

	2003		2004	
	n	%	n	%
OPM:n apurahan saajat	56		70	
- opiskelevia urheilijoita	27	48	29	41
- työelämässä	7	13	12	17
- ammattiuurheilijoita	13	23	16	23
- muut	9	16	13	19
- olympialajien urheilijoita	43	77	56	80
- paralympiaurheilijoita	7	12	8	11
- ei-olympialajien urheilijoita	6	11	6	9
- naisia	15	27	24	34
- miehiä	41	73	46	66

2.4.2 Olympiakomitean valmennustuet

Olympiakomitea jakaa urheilijakohtaista valmennustukea vuosittain kolmella eri kriteerillä; nuoret lahjakkuudet (1000-2500 euroa), olympiaehdokkaat (2500 euroa) ja mitaliehdokkaat (3000 euroa). Tuettavia urheilijoita on kesä- ja talvilajeista yhteensä noin 250.

Mitaliehdokkaat ovat oman lajinsa kansainvälisiä huippuja (sijoilla 1.-7.) tai lähellä tätä tasoa (sijat 7.-12.) olevia urheilijoita. Suuri osa heistä hakee ja saa myös valtion harjoittelu- ja valmennusapurahan.

Olympiaehdokkaat ovat urheilijoita, joilla on realistinen mahdollisuus olla mukana seuraavissa kesä- tai talviolympiakisoissa ja sijoittua siellä vähintään 16 parhaan joukkoon. Tällaisia urheilijoita nimitään vuosittain noin 80.

Olympiakomitean nuorten lahjakkuuksien valmennusryhmään valittavat nuoret ovat oman lajinsa lahjakkuuksia, joilla on usein jo kansainvälistä menestystä nuorten sarjoissa ja jonkin verran kokemusta aikuisten kansainvälisistä kilpailuista. He ovat pääsääntöisesti 18-25-vuotiaita, joskin lajikohtaiset vaihtelut ovat suuria. Talvilajeissa urheilijat ovat jonkin verran nuorempia kuin kesälajeissa. Yleisenä nuorten ryhmän tavoitteena on, että urheilija kehittyessään siirtyisi nuorten ryhmästä suoraan olympiavalmennettaviin. Usein niin ei kuitenkaan käy, eikä urheilijan kehitys ei ole aina suoraviivaista. Tällöin urheilija putoaa Olympiakomitean valmennustukien ulkopuolelle noustakseen mahdollisesti myöhemmin Olympiavalmennettaviin. Toimintamalli ei kykene riittävästi huomioimaan urheilijan uran luonnetta eikä tilanne ei ole urheilijan kannalta vielä optimaalinen. Olympiakomitean tukijärjestelmän kehittämistä arvioidaan parhaillaan.

Olympiakomitean kaikki urheilijakohtaiset tuet koskevat ainoastaan yksilölajien urheilijoita. Joukkuelajien tukimuotoja pyritään kehittämään sekä yleisesti että Olympiakomitean toimesta.

Vuodesta 2003 alkaen kaikki Olympiakomitean valmennustukea saavat urheilijat saavat lisäksi Olympiakomitean puolesta sairaskuluvakuutuksen, jonka rahallinen arvo vuonna 2003 oli 600 €.

Olympiakomitea käynnisti vuonna 1999 erityisen naisurheiluprojektin, jonka tarkoituksena oli tukea lahjakkaita nuoria naisurheilijoita sekä kehittää naisten valmennusta ja lisätä naisten osallistumista valmennustoimintaan. Projektin kautta suunnattiin erityistukea OK:n urheilijatuella jo oleville naisurheilijoille. Projekti muutettiin naisten huippu-urheilu-ohjelmaksi vuonna 2003 ja erityistuki jaetaan osana OK:n muita urheilijatukia, joskin edelleen samoilla periaatteilla kuin alussa. Urheilijan saaman kokonaistuen määrä ei enää kuitenkaan ylitä saman tukiryhmän muitten urheilijoiden tukisummia. Naisten huippu-urheilutukea saa vuosittain 10-20 naisurheilijaa.

Olympic Solidarityn valmennusapuraha

Vuonna 2002 Suomella oli ensimmäistä kertaa mahdollisuus saada Kansainvälisen Olympiakomitean (KOK) Olympic Solidarity -yksikön tukea olympiakisoihin tähtääville urheilijoille. Tätä valmennusapurahaa nauttii kolme suomalaista Ateenaan olympiakisoihin tähtäävää yksilölajien urheilijaa. Apuraha kattaa valmentautumiskuluja valmistauduttaessa kohti Ateenaa ja sen suuruus on 650-1200 USD/kk. Apuraha maksetaan kuukausittaisena korvauksena ajalla 1.11.2002-31.7.2004. KOK maksaa tuen tiliselvitystä vastaan.

Hakemukset valmistellaan Suomessa yhteistyössä urheilijan, lajiliiton ja Olympiakomitean kesken. Hakemuksessa selvitettiin urheilijan edellytyksiä selviytyä olympiakisoihin. KOK pyytää päätöstään varten lisäksi lausunnot kansainvälisiltä lajiliitoilta ehdolla olevista urheilijoista.

2.4.3 Lajiliittojen valmennustuet

Useimmilla lajiliitoilla taloudellinen tuki muodostuu maajoukkueleirityksen ja kansainvälisten kilpailumatkojen korvaamisesta joko kokonaan (5-6 lajia) tai osittain (15-20 lajia). Osassa lajeista sekä leiritys että kilpaileminen tapahtuu urheilijan omalla tai yksittäisillä huippu-urheilijoilla, kansainvälisen lajiliiton kustannuksella. Tämän tuen lisäksi vain harvalla lajiliitolla (2-3) on mahdollisuus osoittaa urheilijalle suoraa rahallista valmennustukea. Yleisempi käytäntö lajiliitoissa on kilpailumenestykseen perustuvan, taannehtivan menestysbonuksen maksaminen, joka käytännössä perustuu usein yhteistyösopimuksissa sovittuihin lisäresursseihin.

2.4.4 Urheiluseurojen tuet

Yksilölajien urheilijat saavat taloudellista tukea myös omalta urheiluseuraltaan. Alle 18-vuotiailla urheilijoilla seuran tuki on useimmiten varusteita tai harjoitusleirejä. Tuen rahallinen arvo vaihtelee arviolta 100-500 euron välillä. Aikuisurheilijoille seuran tuki on yleensä suoraa rahallista valmennustukea, joka maksetaan kulutositteita vastaan. Lajiliitoilta ja urheilijoilta saatujen tietojen mukaan aikuisurheilijoiden seuroilta saama tuki vaihtelee arviolta 1000-5000 euron välillä. Osa seuroista maksaa liittojen tapaan kilpailumenestykseen perustuvaa menestysbonusta tai pisterahaa.

Joukkuelajien urheilijat eivät saa valmennustukea seuraltaan, mutta seura osallistuu toiminnan kuluihin tai joissain tapauksissa vastaa niistä kokonaan (esim. jääkiekon A-nuorten seurat).

Suomen Liikunta ja Urheilu ry:n selvityksen mukaan noin 200 seurassa (alle 3 % urheiluseuroista) on ammattiurheilijoita, joille seura maksaa palkkaa yli 9 400 euroa vuodessa. Lisää joukkueurheilijoiden tuloista luvussa 2.6.2.

2.4.5 Muut tuet

Olympiakomitean ja lajiliiton valmennustukijärjestelmän ulkopuolella on valtakunnallisten järjestöjen ja yhteisöjen valmennusstipendit, joilla palkitaan menestyneitä urheilijoita. Tällaisia ovat mm. Pajumpia -säätiön valmennustuki, joka myönnetään vuosittain noin 30 urheilijalle. Tuen suuruus on 1000-2000 €/vuosi. Samoin esimerkiksi Työväen Urheiluliitto ry jakaa erillisestä stipendirahastosta vuosittain tukea nuorille urheilijoilleen. Vastaavia palkitsemistapoja on myös monilla lajiliitoilla ja heidän yhteistyökumppaneillaan.

Lisäksi paikallisesti erilaiset urheilun tukisäätiöt ja muut vastaavat yhteisöt myöntävät lahjakkaille urheilijoille menestyksen perusteella valmennusstipendejä. Tietoa näistä saa esimerkiksi seuroilta, alue- ja piirijärjestöistä sekä lajiliitoista.

2.5 Yhteenveto erilaisista tukimuodoista ja tukien kohdentumisesta

Seuraavaan taulukkoon on koottu yhteenvetotiedot urheilijoiden haettavissa olevista valmennuksen ja opiskelun tuista ja apurahoista. Taulukossa esitellyt valmennusstipendit koskevat lähinnä vain yksilölajien urheilijoita, opiskeluapurahat kaikkia opiskelevia urheilijoita.

Taulukko 8. Valmennukseen ja opiskeluun myönnettävät avustukset ja apurahat

TUEN MYÖNTÄJÄ/ tukityyppi	TUEN ARVO €/vuosi	TUEN MUOTO	TUEN SAAJIEN MÄÄRÄ 15-18 -vuotiaat	TUEN SAAJIEN MÄÄRÄ 19-
Urheiluseura	100-500 1 000-5 000	varusteet, harj.leirit valmennustuki	10 000	ei tietoa
Lajiliitot		harj. leirit + muut valm.kulut	1000-2000	ei tietoa ei tietoa
Olympiakomitea				
*nuoret lahjakkuudet	1000-2000	liiton kautta		110
*olympiavalmennettavat	2000-2500	liiton kautta		80
*mitaliehdokkaat		liiton kautta		60
*sairauskuluvakuutus	600			250
Olympic Solidarity	7500-14000\$	raha kuluja vastaan		4
Opetusministeriö				
*urheilija-apuraha	12000	raha		40
*nuoren urheilijan /puolikas apuraha	6000	raha		20
URA-säätiö				
* opiskeluapuraha	1300-1600	raha		70
Pajumpiastipendit	1000-2000	raha		30
Muut apurahat ja stipendit	100-2000	raha		
Yleinen opintotukijärjestelmä				
*opintoraha	max. 171,55/kk	raha		
*asumislisä	max. 250,01/kk	raha		
*laina	220/kk	raha		

Lajiliiton, Olympiakomitean ja opetusministeriön myöntämät urheilijan valmentautumiseen tarkoitetut tuet sekä henkilökohtaiset tuet mahdollistavat yhteenlaskettuna käytännössä päätoimisen harjoittelun ja kilpailemisen noin 100 urheilijalle vuosittain.

Valtion liikuntabudjetin määrärahoista myönnettyt erilaiset tuet kohdistuvat paljolti samoille henkilöille. Vuonna 2003 tukea sai kolmisen sataa urheilijaa. Tämä on noin 20 % kaikista yksilölajien maajoukkue-tason urheilijoista. Kaikkiaan valtion liikuntabudjetin määrärahoista myönnettyt urheilijakohtaiset tuet muodostavat vuosittain yhteensä noin 1 423 000 euroa.

Tukea saaneista urheilijoista 150 on opiskelijoita, jotka saivat mahdollisesti myös yleistä opintotukea. Tukien kohdentuminen havainnollistuu seuraavassa taulukossa.

Taulukko 9. Valtion liikuntabudjetista rahoitettujen tukien kohdentuminen vuonna 2003.

	15-18 - vuotiaat		19-30 -vuotiaat		Yhteensä	
	n	%	n	osuus kaikista %	n	%
OPM:n apurahan saajat			56		56	
- opiskelevia urheilijoita			27	48	27	48
- OK:n tukiurheilijoita			49	88	49	87
- URA-opiskeluapurahan saajia			6	12	6	12
OK:n valmennustuen saajat	14	6	237	94	251	
- OPM:n apurahan saajia	0		49	20	49	20
- opiskelevia urheilijoita	13		137	55	150	60
- URA-apurahan saajia	0	5	31	12	31	12
URA-apurahan saajat	0		66		66	
- OK:n tukiurheilijoita	0		31	47	31	47
- OPM:n apurahan saajia	0		5	8	5	8

Yksittäisten urheilijoiden saaman tuen määrä on suhteellisen vaatimaton, keskimäärin 4 788 euroa vuodessa. Parhaimmassa asemassa ovat luonnollisesti valtion valmennus- ja harjoitteluapurahan saajat, jotka saavat myös Olympiakomitean henkilökohtaiset valmennustuet ja joista osa on saanut myös Ammattienedistämissäätiön opiskeluapurahan vuonna 2003. Yli 15 000 euron tukia sai 21 Olympiakomitean tukiurheilijaa eli 8.6 % kaikista. Alle 5 000 euron tukia puolestaan sai 187 henkilöä eli 77.3 % tukien saajista. Tämä ilmenee taulukosta 10.

Taulukko 10. Olympiakomitean tukiurheilijat saamiensa tukien yhteismäärän mukaan vuonna 2002-2003 (valtion harjoittelu- ja valmennusapurahat, Olympiakomitean henkilökohtaiset tuet sekä Urheilijoiden Ammattienedistämissäätiön opiskeluapurahat).

TUEN SUURUUSLUOKKA €	OLYMPIAKOMITEAN TUKIURHEILIJAT		TUKIMÄÄRÄ €	
	jakautuma	%	yhteensä €	keskimäärin
15 000 -	21	8.6	322 900	15 376
10 000 - 14 999	29	12.0	360 152	12 419
5 000 - 9 999	5	2.1	38 500	7 700
alle 5 000	187	77.3	437 254	2 338
YHTEENSÄ	242	100	1 158 806	4 788

Seuraavien tapausesimerkkien avulla tarkastellaan vielä lähemmin sitä, miten erilaisiksi urheilijoiden tulotaso voi muodostua riippuen tukien sekä kilpailu- ja sponsoritulojen määrästä.

Tapausesimerkit:

	Case A	Case B	Case C	Case D
Valtion harjoittelu- ja valmennusapuraha	12 000		12 000	
Olympiakomitean valmennustuki	2 500	750	2 500	2 000
Olympiakomitean sairaskuluvakuutus	600	600	600	600
URA-säätiön apuraha	1 600			1 600
Liiton tuki	leiritys	leiritys	0	6 000
Seuran tuki	1 000	1 000	500	2 000
Kilpailu- ja sponsoritulot		3 000		17 500
Yhteensä	18 700	6 350	15 600	29 600

2.6 Kilpailu- ja sponsoritulot

2.6.1 Yksilöurheilijoiden tulotaso

Menestyneiden yksilöurheilijoiden osalta erilaiset palkintorahat ja bonukset muodostavat merkittävän osan kokonaistaloudesta. Menestyksen myötä nämä tulot yleensä kasvavat, tosin on huomattava, että lajien välillä on merkittäviä eroja. Yksittäisen urheilijan sponsori- ja muut yhteistyösopimustulot voivat olla jopa satoja tuhansia euroja. Toisaalta on urheilijoita, jotka valmentautuvat lähes kokonaan ilman ulkopuolisia sponsoreita. Useimmiten sponsori-sopimusten arvo sijoittuu 3 000-10 000 euron välille vuodessa.

Urheilijat voivat rahastoida urheilutulojaan erillisiin rahastoihin, joita on kahdenlaisia: valmennusrahastoja ja urheilijarahastoja. Urheilutuloina pidetään urheilukilpailusta saatuja rahanpalkintoja ja muita kilpailemisesta tai pelaamisesta saatuja ja niihin rinnastettavia tuloja sekä urheilemiseen liittyvistä mainossopimuksista tai muista yhteistyösopimuksista saatuja tuloja, jos sopijapuolina ovat urheilija, lajiliitto ja yhteistyötaho yhdessä (Tuloverolaki 116 §).

Rahastoitavaa urheilutuloa eivät nykyainsäädännön mukaan ole esimerkiksi ulkomaiset palkinto- ja sponsoritulot, kaksikantasopimuksen mukaiset sponsoritulot, eivätkä seurojen, liittojen tai Olympiakomitean valmennustuet. Rahastoitavia tuloja eivät ole myöskään ohjaisesta ja opettamisesta saadut tulot tai erillisistä mainoskuvauksista saadut esiintymispalkkiot.

Yksilölajien urheilijoille tarkoitetuista valmennusrahastoista voivat käyttää kaikki ne urheilijat, joiden urheilutulo ylittää 800 euroa vuodessa. Valmennusrahastosta voi siirtää seuraavalle vuodelle enintään 20 000 euroa. Valmennusrahastosta varoja voi nostaa valmentautumiseen liittyviä kulutoksia vastaan urheilu-uran aikana. Urheilijarahastot on tarkoitettu käytettäväksi urheilu-uran jälkeen. Niitä voivat käyttää sekä yksilölajien että joukkuelajien urheilijat. Lisää urheilijarahastoista luvussa 2.6. Urheilijoiden tulot ja verotus.

Taulukossa 11 on valmennusrahoja hallinnoivilta tahoilta saadut arviot yksilölajien (hiihto, yleisurheilu ja muut yksilölajit) valmennusrahojen sponsori- ja kilpailutuloista ja urheilijamääristä:

Taulukko 11. Yksilölajien urheilijoiden arvioitu määrä valmennusrahoon sijoitettujen sponsori- ja kilpailutulojen mukaan.

Sponsori- ja kilpailutuloja euroa/vuosi	Urheilijamäärä
0-3 000	500-700 urheilijaa
3 000-10 000	150-250 urheilijaa
10 000-20 000	60-80 urheilijaa
20 000-	20-40 urheilijaa

Suurin osa valmennusrahoja käyttävistä urheilijoista saa urheilutuloja vuodessa alle 3000 euroa. Käytännössä vain ylimpään luokkaan kuuluvilla urheilijoilla on mahdollisuus siirtää varoja urheilijarahastoon ja näin varautua siviilielämään siirtymiseen urheilu-uran jälkeen.

2.6.2 Joukkueurheilijoiden tulotaso

Miesten joukkuelajit, jalkapallo ja jääkiekko

Jalkapallon ja jääkiekon pelaajayhdistykset selvittävät vuosittain liiga- ja ykkösdivisioonapeleiden palkkakeskiarvot. Jalkapallon Veikkausliigan pelaajien peruspalkka luontaisesti vuonna 2003 on keskimäärin 19 400 €, Ykkösen pelaajien 5000 €. Puolet pelaajista sai pisterahaa, jonka suuruus oli keskimäärin 80 euroa/voitto. Liigassa asuntoetu oli 31 %:lla, autoetu 11 %:lla, Ykkösessä asuntoetu oli 12 % vastanneista. Pelaajayhdistyksen mielestä on huolestuttavan suuri osa pelaajista (29 %) jää alle 9500 euron vuosiansion eli ei kuulu lakisääteisen vakuutusturvan piiriin (2001: 25 %, 2002: 18 %).

Jääkiekon SM-liigapelaajien keskipalkka kaudella 2003-2004 on 50 800 euroa (51 300 € vuonna 2003). Mestispelaajien keskipalkka on 5 240 euroa/kausi. Jääkiekon liigapelaajista 21 % on siirtänyt varoja urheilijarahastoon. Lisäksi 88 % pelaajista suunnittelee sijoittavansa rahastoon tulevaisuudessa. Mestiksessä vastaavat luvut ovat 1 % ja 68 %. Muuta työtä jääkiekon pelaamisen ohella liigapelaajista tekee 2 % ja Mestis-pelaajista 32 %. Jääkiekkoilun ohella liigapelaajista opiskeli 25 % ja Mestis-pelaajista 50 %.

Muiden joukkuelajien osalta ei ole käytettävissä tarkkoja tietoja, mutta ohessa yhteenvedot liitoilta saaduista tiedoista.

Lentopallon SM-liigassa ja koripallon SM-sarjassa kulukorvausten ja palkkioiden keskiarvo on noin 5000 euroa/kausi. Osa pelaajista saa vain kulukorvauksia. Korvausten ja palkkioiden suuruus vaihtelee 2000 eurosta 30 000 euroon kaudessa. Osa pelaajista on seuran kautta osa-aikatyössä.

Salibandyn miesten SM-liigan useimmat seurukset maksavat pelaajille kulukorvauksia, jotka muodostuvat pääasiassa matkakuluista. Kulukorvausten summa vaihtelee 0 - 5000 euroon keskiarvon ollessa arviolta 500-1000 €/kausi.

Käsipallossa miesten SM-sarjassa suurin osa pelaajista on korvaukselta mukana. Jotkut kauempaa tulevista pelaajista saavat kulujaan vastaavan summan esim. matkakorvauksia. Varsinaista palkkaa tai palkkiota maksetaan vain kahdessa seurassa, yhteensä noin 20 pelaajalle.

Muutama pelaaja saa kuukausipalkkana yli 1000 euroa kuussa, suurin osa saa kulukorvauksina n. 200-300 € kuussa. Yhdessä joukkueessa maksetaan pisterahoja: voitosta 17 € bonus ja tasapelistä 8,5 €.

Taulukkoon 9 on koottu tiedot/arviot miesten joukkuelajeissa maksetuista palkkioista ja korvauksista.

Naisten joukkuelajit

Naisten joukkuelajeissa SM-sarjatasolla pelaajat eivät pääsääntöisesti saa korvauksia pelaamisesta. Jalkapallossa, jääkiekossa, koripallossa ja salibandyssä seurat maksavat osalle pelaajistaan kulukorvauksia, mutta yleisesti voidaan todeta, että seurojen taloudellinen tuki rajoittuu pitkälti apuun opiskelupaikan, työpaikan tai asunnon hankkimisessa.

Taulukko 9: Miesten joukkuelajeissa maksetut palkkiot ja korvaukset (arvio).

Sarja	Pelaajien lm sarjassa/	Keskiansio €/vuosi *arvio	Vaihteluväli €/vuosi*arvio	Korvauksen muoto (palkka, ja/tai kulukorvaus) %:lla pelaajista (arvio)	Pisteraha %:lla pelaajista + suuruus keskimäärin (arvio)	Luontoisedut %:lla pelaajista (arvio)
Jääkiekon SM-liiga	325	50 800	*5000-250 000	palkka/100%	ei tietoa	on, määriä ei tietoa
Jääkiekon Ykkönen	300	5 240	* 1 000-22 000	palkka, kulukorvaus	ei tietoa	on, määriä ei tietoa
Jääpallon SM-sarja		*1000	*0 -15 000	palkka, kulukorvaus	ei tietoa	ei tietoa
Jalkapallon Veikkausliiga	250	19 800	*1000-70000	palkka/100 %	50% 150 €/voitto	auto 11 %, asunto 31 %
Jalkapallon 1-div.	250	5000	*500-25000	palkka ja/tai kulukorvaus/ 100%	60 % 80 €/voitto	auto/asunto 12%
Koripallon SM-sarja	200	5000*	1500- 30 000	palkka ja/tai kulukorvaus	ei tietoa	ei tietoa
Käsipallon SM-sarja	140	80 % 0 20 % 4500*	0- 21 000*	palkka ja/tai kulukorvaus 14 %	11 % 17€/voitto 8,5€/tasap.	asunto 11 %
Lentopallon SM-sarja	150	5000*	1 500-30 000*	palkka ja/tai kulukorvaus	menestysbonus 70% sopimuksissa, suuruus noin 10-20% perussopimuksesta	sisältyvät normaalisti palkkasummaan
Pesäpallon Super-pesis	185	10 000*	500-35 000	palkka, kulukorvaus	bonukset sidottu sijoitukseen, 80% pelaajista*	5 %*
Salibandyyn SM-sarja	280	750- 1000*	0-5000*	kulukorvaus, palkka	ei tietoa	3 % auto, asunto

2.7 Urheilijoiden tulot ja verotus

Urheilijan palkkio, palkka tai muu palkinto voidaan maksaa urheilemisen perusteella, esimerkiksi urheilijan osallistumisesta kilpailuun tai harjoitteluun ja urheilijan sijoittumisesta kilpailussa. Jos suorituksella on rahallista arvoa, se katsotaan veronalaiseksi tuloksi, josta toimitetaan ennakonpidätys ennakoperintälain yleisperiaatteiden mukaisesti. Muu kuin rahana annettava etu arvioidaan ennakonpidätystä toimitettaessa tavallisesti hankintahinnan suuruiseksi tai Verohallituksen luotoisetupäätöksen mukaisesti.

Urheilijan saama opiskelustipendi on valtion taiteilija-apurahan vuotuisen määrään asti verovapaata tuloa. Urheilijan julkisyhteisöltä opintoja varten saama apuraha on koko määrältään verovapaata tuloa. Opiskeluna pidetään esim. korkeakoulu-, ammattikoulu-, lukio- ja peruskouluopiskelua. Urheilijan omalta urheilujärjestöltään saama opiskelustipendi katsotaan kuitenkin urheilijan palkkioksi.

Valmennusapuraha katsotaan urheilijan veronalaiseksi tuloksi siltä osin, kuin sitä ei voida osoittaa kuluvan urheilusta aiheutuneisiin ylimääräisiin menoihin. Ennakonpidätys voidaan jättää toimittamatta siltä osin, kuin urheilusta aiheutuneista lisääntyneistä menoista esitetään maksajalle selvitys. Valmennus- ja harjoitteluapuraha, joka myönnetään valtion varoista opeusministeriön nimeämälle huippu-urheilijalle, on kuitenkin verovapaa.

Pääsääntöisesti urheilijan palkinnot verotetaan sen vuoden tulona, jonka aikana palkinto on saatu. Urheilijoille on kuitenkin perustettu rahastoja, joilla pyritään urheilijan tulojen tasaamiseen tilanteessa, jossa urheilijan ansiotulot ovat aktiiviuran aikana merkittävästi suuremmat kuin uran päätyttyä. Rahastoja on kahdenlaisia: valmennusrahastoja ja urheilijarahastoja. Valmennusrahastoja voivat käyttää kaikki ne urheilijat, joiden urheilutulo ylittää 800 euroa vuodessa. Rahastoon voi siirtää tuloverolain 116 a §:ssä tarkoitettuja tuloja. Valmennusrahastosta voi siirtää seuraavalle vuodelle enintään 20 000 euroa. Valmennusrahastosta varoja voi nostaa valmentautumiseen liittyviä kulutositteita vastaan urheilu-uran aikana.

Urheilijarahastojen taustalla on 15.3.1999 voimaanastunut tuloverolainmuutos, jonka mukaan jokainen yli 9 400 euroa vuodessa urheilemisella ansaitseva voi siirtää valtionvarainministeriön hyväksymiin urheilijarahastoihin verovapaasti 20 prosenttia vuosittain urheilemisestä Suomessa saamista tuloista. Siirron enimmäismäärä on 25 000 euroa vuodessa. Laki kannustaa urheilijoita säästämään ja sillä tavalla helpottaa esimerkiksi opiskelun aloittamista urheilu-uran jälkeen ja siirtymistä urheilu-uran jälkeiseen ns. siviilielämään. Rahaston purkamisen tapahtuu 5-10 vuoden aikana uran päättymisen jälkeen. Rahastoa purettaessa tulo verotetaan normaaliin tapaan työntekijän palkkatulona. Urheilijarahastoja on tällä hetkellä viisi, joista yksi on avoin kaikille urheilijoille. Neljä muuta ovat hiihdon ja yleisurheilun rahastot sekä jääkiekon ja jalkapallon pelaajayhdistyksien rahastot.

1.1.2004 astui voimaan tuloverolain 116 §:n muutos, jonka mukaan yli 9 400 euroa vuodessa urheilemisellä ansaitseva urheilija voi jatkossa laittaa nykyisen 20 %:n sijasta urheilijarahastoon 30 % vuotuisista urheilutuloistaan. Samalla voimassa olevaa 25 000 euron maksimisumma/vuosi korottuu 50 000 euroon. Myös rahaston purkamiseen myönnettiin joustoja ja jatkossa rahasto varat voidaan erityisperustein, lähinnä työkyvyttömyyden perusteella, tulouttaa normaalia nopeammin.

3 Työryhmän kehittämisehdotukset

3.1 Tavoitteena koulutuksen ja valmentautumisen yhdistäminen

Urheilijan elämänkaareissa tutkintoon tai ammattiin tähtäävä opiskelu ajoittuu samalle ajanjaksolle, jolloin myös urheilu vaatii eniten aikaa ja panostusta. Opiskeleva urheilija vie eteenpäin kahta vaativaa uraa. Suomalaisen huippu-urheilujärjestelmän tulee taata urheilijalle mahdollisuus kehittyä lajinsa huipuksi, mutta myös tukea urheilijoiden kouluttautumisesta urheilu-uran aikana. Myös opiskelujen taloudellisiin edellytyksiin on kiinnitettävä huomiota.

Moni huipulle tähtäävä urheilija on tavoitteellinen ja kunnianhimoinen myös opinnoissaan. On kehitettävä järjestelmiä, jotka mahdollistavat ammattimaisen harjoittelun ja tehokkaan opiskelun yhdistämisen. Toisaalta kaikilla urheilijoilla ei ole halua tai valmiuksia yhdistää kahta vaativaa asiaa.

Osa päätoimisesti urheilevista on jo hankkinut ammatin, mutta on myös niitä, jotka ovat keskeyttäneet opintonsa tai ovat täysin ilman ammatillista tai korkea-asteen tutkintoa. Heidän kohdallaan tarvitaan toimenpiteitä, jotta opiskelu ja ammattitaidon ylläpitäminen urheilun-uran ohella helpottuisi. Näin taataan riittävä koulutustaso ja valmiudet työelämään siirtymiselle urheilu-uran jälkeen. Urheilussa eri suoranaisesti pätevöidy mihinkään urheilun ulkopuoliseen ammattiin, mutta urheilu-uran aikana hankitusta monipuolisesta kokemuksesta on hyötyä myös työelämässä. Koulutus edesauttaa tämän kokemuksen hyödyntämistä. Kouluttautumisen ja valmentautumisen yhdistämismahdollisuuksia pitää kehittää näiden kahden eri kohderyhmän näkökulmasta. On huomioitava koulutuksen suhteen tavoitteellisten ja motivoituneiden urheilijoiden tarpeet, mutta samalla on luotava mahdollisuuksia niille urheilijoille, joille koulunkäynti ja opiskelu tuottavat vaikeuksia. Tämä on välttämätöntä, koska urheilu-ura on väliaikainen ja riskialtiskin vaihe urheilijan elämässä, eikä se kannata koko elämää.

3.2 Koulutusjärjestelmän kehittyminen

Koulutusjärjestelmä on viime vuosina kehittynyt joustavampaan suuntaan. Erilaisia opiskelumuotoja ja -tapoja on otettu käyttöön ja niitä kehitetään edelleen. Näitä ovat mm. monimuotokoulutuksina - lähi- ja etäopiskeluna - toteutettavat toisen asteen tutkinnot ja ammat-

tikorkeakoulututkinnot, avoimen yliopiston ja avoimen ammattikorkeakoulun opintokokonaisuuudet ja erilliskurssit, oppisopimuskoulutuksen tehostuminen, verkko-opetuksen lisääntyminen jne. Urheilijoiden kouluttautumismahdollisuuksien kannalta suuntaus on ollut hyvä.

Myös valtioneuvoston joulukuussa 2003 hyväksymä Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelma vuosille 2003-2008 (Opetusministeriön julkaisuja 2004:6) sisältää toimenpiteitä, jotka toteutuessaan parantavat urheilijoiden opiskeluedellytyksiä. Suunnitelmissa on mm. kehittää opinto-ohjausta ja henkilökohtaisten opiskelusuunnitelmien hyödyntämistä sekä verkko-opetusta ja muita opiskelumuotoja. Näillä toimenpiteillä on tarkoitus tukea erityisesti opiskelujen loppuunsaattamista ja tutkintojen valmistumista. Työryhmä pitää näitä kehittämissuunnitelmia kannatettavina.

Korkeakoulujen opintoaikojen lyhentämisen toimenpideohjelman valmistellut työryhmä käsitteli yliopisto- ja ammattikorkeakoulujen opintojen nopeuttamista (Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2003:27). Toimenpideohjelman tavoitteena on kehittää korkeakoulujen opiskeluprosesseja tutkintorakenteiden ja opetussuunnitelmien uudistamisen avulla, määrittää yliopistojen opiskeluoikeus ja tutkinnon laajuus nykyistä tarkemmin, kehittää opiskelijoille henkilökohtaiset opetussuunnitelmat sekä tehostaa lukuvuoden käyttöä. Toimenpideohjelmassa ehdotetaan lisäksi, että uuden tutkintorakenteen myötä opiskeluoikeus yliopistoissa rajattaisiin siten, että ylempi tai alempi korkeakoulututkinto pitäisi suorittaa enintään kahta vuotta niiden yhteenlaskettua laajuutta pidemmässä ajassa. Lisäksi opiskelija voisi ilmoittautua poissaolevaksi korkeintaan kahdeksi lukuvuodeksi opintojensa aikana. Eriyisestä syystä opiskelija voisi saada jatkoa opinto-oikeuteensa.

Toteutuessaan nämä toimenpiteet vaikuttavat myös opiskelevien urheilijoiden taloudelliseen tilanteeseen ja mahdollisuuksiin opiskella urheilu-uran ohessa. Opiskeluprosessien kehittäminen, henkilökohtaisten opetussuunnitelmien hyödyntäminen ja lukuvuoden käytön tehostaminen ovat opiskelevien urheilijoiden kannalta myönteisiä toimenpiteitä. Sen sijaan opiskeluoikeuden ja osa-aikaisen opiskelun rajoittaminen heikentävät urheilijan mahdollisuuksia opiskella urheilu-uran aikana.

Tutkintorakenteen uudistus

Uusi kaksiportainen tutkintorakenne otetaan käyttöön Suomen yliopistoissa 1.8.2005. Vain lääketieteen lisensiaatin tutkinto säilyy entisellään. Alemman korkeakoulututkinnon normiajaksi tulee kolme vuotta, ylemmän kaksi vuotta. Rakenneuudistukseen liittyy myös opintosuunnitelmien uudistaminen sekä siirtyminen ECTS-pohjaiseen opintojen mitoitukseen, jossa yksi opintovuosi merkitsee 1600 opiskelijatyötuntia ja 60 opintopistettä. Uudistusta pohdittaessa on korostettu, että tutkintovaatimukset eivät saisi nykyisestään kasvaa ja uusien vaatimusten tulisi perustua alakohtaiseen ydinainesanalyysiin. Uusien opetussuunnitelmien tulee mahdollistaa opiskelijoiden henkilökohtaisten opetussuunnitelmien käyttöönotto sekä opintojen riittävä valinnaisuus.

Ammattikorkeakoulujen tutkintorakenteeseen ei tässä yhteydessä tehdä muutoksia. Opintojen mitoitus on kuitenkin tarkoitus ammattikorkeakouluissakin muuttaa ECTS-pohjaiseksi yhtä aikaa yliopistojen kanssa.

Tutkintorakenteen uudistaminen tulee aiheuttamaan suuria muutoksia yliopisto-opiskelulle. Muutos koskee paitsi rakenteita ja sisältöjä myös ajattelutapaa. Se asettaa haasteita erityisesti opintojen ohjaukselle: ohjauksen tarve tulee lisääntymään ja mahdollisesti tarvitaan myös uusia ohjausmuotoja.

Tutkintorakenteen uudistus pohjautuu kesäkuussa 1999 Bolognassa 29 Euroopan maan opetusministerin allekirjoittamaan ns. Bolognan julistukseen. Bolognan julistuksen perimmäinen tavoite on synnyttää yhteinen eurooppalainen korkeakoulutusalue vuoteen 2010

mennessä. Uudistuksen myötä opiskelijoiden liikkuvuus yliopistojen välillä lisääntyy. Parhaimmillaan uudistus voi avata uusia mahdollisuuksia myös urheilijoille suorittaa opintojaan esimerkiksi pitkien harjoitusleirien aikana ulkomaisissa yliopistoissa.

3.2.1 Opintojen ohjauksen tehostaminen ja ohjausjärjestelmien kehittäminen

Urheilijoiden opiskelun ja harjoittelun yhteensovittaminen edellyttää asiantuntevaa opintojen ohjausta. **Työryhmä esittää, että urheilijoiden opintoneuvontaa tehostetaan ja kehitetään erityyppisillä ohjausmuodoilla.** Oppilaitosten opintojen ohjauksella on tässä ratkaiseva merkitys. Ohjaukseen on suunnattava riittävästi resursseja ja lisäksi ohjausjärjestelmien kehittämisen tulee olla keskeisellä sijalla oppilaitoksen koko kehittämistoiminnassa.

Urheilijoiden opintojen ohjausta voidaan tehokkaasti edistää myös oppilaitos- tai koulutusohjelmakohtaisella tukihenkilötoiminnalla. Tukihenkilö voi olla oppilaitoksen tai koulutusohjelman opinto-ohjaaja, opintoneuvoja, oma opettaja tai tuutori, joka ohjaa urheilijaa opintojen suunnittelussa ja muissa opintoasioissa. Tukihenkilötoiminnan tavoitteena on ottaa huomioon urheilijoiden yksilölliset tarpeet ja edistää opintojen ja valmennuksen yhteissuunnittelua.

Työryhmä korostaa, että erityisesti ensimmäisen vuoden opiskelijat tarvitsevat ohjausta ja tukea opintojen suunnittelussa ja sopeutumisessa oppimisympäristöön. Urheilijan täytyy hahmottaa oma opintopolkunsa sekä tutkinnon tavoitteet, rakenne ja sisältö, samalla urheilija joutuu pohtimaan oman urheilu-uransa mahdollisuuksia ja vaatimuksia.

Myös koulutuksen nivelkohdissa, siirryttäessä peruskoulusta toiselle asteelle ja edelleen korkea-asteelle tai yleissivistävästä koulutuksesta ammatilliseen koulutukseen, urheilija tarvitsee erityistä tukea. Tähän on sekä oppilaitoksissa että urheilujärjestöissä kiinnitettävä aikaisempaa enemmän huomiota.

3.2.2 Joustavien opiskelumahdollisuuksien kehittäminen ja hyödyntäminen

Työryhmä korostaa, että vaihtoehtoisten opiskelumahdollisuuksien hyödyntäminen sekä uusien käytäntöjen luominen ja mallintaminen ovat tehokkaita keinoja tukea urheilijoiden kouluttautumista urheilu-uran ohessa. Lisääntynyt tieto urheilijoiden erityistarpeista edistää urheilijoiden opintoja ja auttaa joustavien suoritusapojen kehittämistä. Esimerkiksi Oulun yliopistossa on aktiivisesti kehitetty urheilijoiden tarpeista lähteviä ratkaisuja. Tenttijärjestelyt, verkko-opiskelumahdollisuudet ja yhdessä opettajan kanssa löytyvät joustavat ja yksilölliset opintoratkaisut ovat vieneet eteenpäin urheilijoiden opintoja. Lisäksi urheilijoiden opintojen suunnittelua on tuettu tuottamalla yliopiston verkkosivuille tietoa ja kehittämällä urheilijoille suunnattua opinto- ja valmennussuunnitelmamallia (HOVS). HOVS on toimintasuunnitelma, jossa yhdistyvät opiskelevan urheilijan henkilökohtainen opintosuunnitelma (HOPS) ja oman lajin valmennussuunnitelma.

3.2.3 Joustot opiskelujasssa

Yhteiskunnan taholta opiskelijoihin ja oppilaitoksiin kohdistuu tällä hetkellä paineita opiskeluaikojen lyhentämiseksi ja valmistumisen nopeuttamiseksi. Taustalla on laajempi tavoite suo-

malaisten työurien pidentämisestä. Keinoina on esitetty mm. opintotuen muuttamista lainaperustaiseksi ja opiskeluajan sekä tutkinnon laajuuden rajoittamista (katso sivut 13 ja 27).

Korkeakoulujen opintoaikojen lyhentämisen toimenpideohjelmassa (OPM 2003:27) esitetään opintoajan rajaamista kahta vuotta tutkinnon laajuutta pidemmäksi ajaksi. Lisäksi opiskelijalla olisi mahdollisuus ilmoittautua poissaolevaksi korkeintaan kahdeksi lukuvuodeksi opintojensa aikana. Erityisestä syystä voisi saada enintään kaksi vuotta lisäaikaa opintojen loppuun suorittamiseksi.

Opiskeluajan rajaaminen voi tuottaa ongelmia opiskelevalle urheilijalle. Urheilijan elämänsäkaudessa tutkintoon tai ammattiin tähtäävä opiskelu ajoittuu samalle ajanjaksolle, jolloin myös urheilu vaatii eniten aikaa ja panostusta. Opiskeleva urheilija vie eteenpäin kahta vaativaa uraa. Täysipainoinen valmentautuminen hankaloittaa opiskelua siinä määrin, että opiskelevat urheilijat etenevät opinnoissaan keskimääräistä hitaammin ja opinnot usein pitkittyvät. Huippu-urheilijan kannalta opiskeluajan rajaaminen voi pahimmillaan johtaa siihen, että opinnot keskeytyvät ja siviiliuran rakentaminen varantuu. Korkeakoulujen opintoaikojen toimenpideohjelmassa esitetty poissaolevaksi ilmoittautumisen mahdollisuus ei ratkaise urheilijan opintojen pitkittymistä, koska poissaolevana urheilija ei voisi opiskella edes osa-aikaisesti, ja tutkinnon suorittaminen viivästyisi entisestään.

Työryhmä esittää, että jatkotoimenpiteissä otetaan huomioon myös huippu-urheilijoiden erityistarpeet. Huippu-urheilijoiden tulee voida jatkossakin suunnitella opintojaan joustavasti, eikä opiskeluaikaa tule rajoittaa nykyistä enempää. **Työryhmä katsoo, että huippu-urheilijoiden henkilökohtaisista opintosuunnitelmista sovittaessa tulee huippu-urheilu hyväksyä erityiseksi syyksi pidentää opiskeluoikeutta.** Työryhmä esittää lisäksi, että mikäli yliopisto-opiskelun opintoajan rajaamista koskevat toimenpide-ehdotukset toteutuvat, systemaattinen huippu-urheiluvallmentautuminen tulisi katsoa sellaiseksi erityiseksi syyksi, jonka perusteella olisi mahdollista saada lisäaikaa opintojen loppuun suorittamiseksi. Tähän ryhmään kuuluvien urheilijoiden tasokriteerit määriteltäisiin yhdessä Olympiakomitean, lajiliiton ja opetusministeriön kanssa.

3.2.4 Opetusjärjestelyjen kehittäminen

Työryhmä korostaa opintojen ohjauksen, opetusjärjestelyjen ja suunnittelun merkitystä tutkintojen suoritusaikoihin. Käytännön opetusjärjestelyt eivät aina mahdollista opintojen tehokasta suorittamista. Opiskelijajärjestöjen taholta on esitetty, että opintojen edistymisen tehostamiseksi tulisi lisätä kesäkuukausien opetusta, pidentää syys- ja kevätlukukautta pidentää, lisätä opetushenkilökuntaa ja vähentää kurssien päällekkäisyyttä. Työryhmä pitää näitä toimenpiteitä hyvinä ja kannatettavina keinoina edistää myös urheilijoiden opiskelua. **Etenkin kesäopetuksen lisääminen ja lukukausien pidentäminen parantaisivat urheilijoiden opiskelumahdollisuuksia merkittävästi.** Lukukausien vajaakäyttö ja opetuksen keskittymisen suhteellisen lyhyille ajanjaksoille syys- ja kevätlukukauden aikana vaikeuttavat erityisesti talvilajien urheilijoiden opiskelujen etenemistä. Tiivis kilpailukausi sijoittuu samaan aikaan runsaimman opetustarjontakauden kanssa. Myös kesälajien urheilijat hyötyisivät opiskelumahdollisuuksien laajentumisesta.

Yliopistot ovat alkaneet aktiivisesti kehittää opiskelujärjestelyjään. Esimerkiksi Helsingin yliopisto on ilmoittanut yhdenmukaistavansa syksystä 2005 alkaen lukukausien aikana annettavaa opetusta jakamalla syys- ja kevätlukukauden kahdeksi seitsemän viikon periodiin, joiden väliin sijoittuu viikon mittainen tauko. Tällaiset toimenpiteet helpottavat myös urheilijan opintojen edistymistä ja opintojen suunnittelua. Harjoitusleirit tai kovat harjoitusviikot

voidaan suunnitella jaksojen mukaan ja sijoittaa ne taukoviikkojen yhteyteen, jolloin poissaolot lähiopetuksesta vähenevät ja kokonaisuormitus on paremmin hallittavissa. Samankaltaisia suunnitelmia "neljän lukukauden järjestelmästä" on muillakin yliopistoilla. Opetusjärjestelyjä tultaneen kehittämään myös tutkintorakenne- ja opetussuunnitelma-uudistuksen myötä.

3.3 Urheilujärjestöt

Työryhmä korostaa urheilujärjestöjen vastuuta ja toimenpiteitä urheilijoiden elämänuran varmistamiseksi. Olympiakomitea, lajiliitot ja urheiluseurat ovat tiedostaneet urheilijoiden opiskelun tärkeyden. Vuoden 2001 Olympiakomiteassa syyskuussa työnsä aloittaneen urheilijoiden opinto-ohjaajan työ on otettu myönteisesti vastaan. Huippu-urheilijoiden opinto-ohjaajan tehtävänä on yhteistyössä urheilu- ja koulutusorganisaatioiden kanssa luoda edellytyksiä täysipainoisen harjoittelun ja opiskelun yhdistämiseen.

Olympiakomitean opinto-ohjaajan tehtävänä on ohjata Olympiakomitean valmennustuen piirissä olevia urheilijoita ja vastata opiskelu- ja urakehityksiasioiden tiedottamisesta lajiliitoille. Opinto-ohjaaja toimii yhteistyössä lajiliittojen valmennus- ja koulutuspäälliköiden, urheiluoppilaitosyhdyshenkilöiden sekä liittojen nimeämien opintovastaavien kanssa liittojen oman toiminnan kehittämiseksi.

Työryhmä korostaa, että urheilijoiden opintojen ohjaus ja urasuunnittelun tukeminen tulee olla pysyvä osa lajiliittojen toimintaa. Opiskelu tulee nähdä urheilijan kannalta mahdollisuutena ja on tärkeää, että lajiliitot kehittävät omia opintojenohjaus- ja tutorjärjestelmiään sekä tekevät suunnitelmat siitä, kuinka urheilijoiden kouluttautumista urheilu-uran jälkeistä elämään varten tuetaan. **Toiminta tulee vastuuttaa erikseen nimetyille toimihenkilölle tai toimielimelle, jonka tehtävänä on vastata lajilähtöisestä kehitystyöstä ja maa-joukkueurheilijoiden ohjauksesta.** Varsinkin sellaisten lajiliittojen, joiden toiminnassa on mukana suuri määrä nuoria urheilijoita, tulee osoittaa riittävästi sekä taloudellisia että henkilöresursseja urheilijoiden opinto-ohjaukseen ja urasuunnittelun tukemiseen. Liittojen tulee tukea myös paikallistasolla toteutettavaa piiri- ja aluejärjestöjen sekä seurojen urheilijoiden opintojenohjaustoimintaa.

Urheilija tarvitsee ohjeita ja kannustusta valmentajalta, seuralta ja muilta urheilun parissa toimivilta henkilöiltä. Etenkin valmentajan asenteella on suuri merkitys. Opiskelu ja muuhun elämänuraan liittyvät asiat tulee huomioida entistä kokonaisvaltaisemmin osana valmentautumista. Opintojen ja valmennuksen yhteissuunnittelu merkitsee myös sitä, että ammattitaitoinen valmentaja löytää urheilijan opintoja huomioivia ja mielekkäitä ratkaisuja valmennukseen.

Työryhmä esittää, että kaikilla tutkintotasoilla valmentaja- ja ohjaajakoulutukseen sisällytetään perustietoa koulunkäynnin, opiskelun ja valmentautumisen yhdistämisestä. Tämä on huomioitava valmisteltaessa ja uudistettaessa tutkinnonperusteita eri tutkintotasoilla. Myös seurojen toimi- ja luottamushenkilöille suunnatussa koulutuksessa on oltava tietoa urheilijoiden opiskelumahdollisuuksista ja urasuunnittelusta. Malleja seurojen oman opinto-ohjausjärjestelmän kehittämiseen on mahdollista tuoda esille mm. Suomen Liikunnan ja Urheilun käynnistämän Hyvä Seura -hankkeen puitteissa.

Myös urheilumanagereiden tulee toiminnassaan huomioida urheilijan opiskelu- ja urasuunnittelu.

Urheilijoiden työnantajina toimivien urheiluseurojen tulisi huomioida vastuunsa työnantajana kiinnittämällä nykyistä enemmän huomiota työsopimusten sisältöön. **Työryhmä esit-**

tää, että nuorille pelaajille taataan pelaajasopimuksen kautta mahdollisuus vähintään toisen asteen tutkinnon suorittamiseen peliuran aikana. Edelleen seurojen tulee luoda aikaisempaa paremmat edellytykset kouluttautumiseen jo urheilu-uran aikana. Hyvänä esimerkkinä seuran mahdollisuuksista tukea pelaajiensa opiskelua ammattilaisuran ohella on jalkapalloseura FC Lahden ESR-rahoitteinen Vellamo-akatemia -hanke. Vellamo-akatemia on vuodesta 2001 alkaen aktiivisesti kehittänyt kouluttautumismahdollisuuksia etenkin ilman opiskelupaikkaa oleville huippu-urheilijoille. Koulutusmalli on avannut tutkintoon tähtäävän koulutuksen väylän ja edistänyt näin urheilijoiden koulutukseen hakeutumista ja pääsyä sekä elämänuran suunnittelua. Vastaavia hankkeita on myös muilla ammattilaisseuroilla. Työryhmä pitää tällaisia toimenpiteitä kannatettavina ja korostaa liiton, liigaorganisaatioiden ja seurojen sekä pelaajayhdistysten yhteistyön tärkeyttä.

Opiskeleva urheilija vie rinnakkain eteenpäin kahta vaativaa ura. Urheilujärjestöjen vastuulla on synnyttää koulutusorganisaatioille käsitys urheilevan opiskelijan opintopolun ja valmentautumisen haasteista. Sitä kautta oppilaitoksen on mahdollista hyväksyä ja tunnustaa urheilevan opiskelijan erityisasema ja samalla syntyvät edellytykset molemminpuoliselle ymmärrykselle ja yhteistyölle.

3.4 Urheiluoppilaitokset sekä harjoittelukeskukset ja urheiluakatemit

Urheilun ja opiskelun yhdistämisen perustana on toimii valtakunnallinen urheiluoppilaitosjärjestelmä, johon kuuluu 12 lukiota ja 10 ammatillisen koulutuksen järjestäjä. Opetusministeriö on myöntänyt näille oppilaitoksille erityisen urheilijakoulutuksen tehtävän. Erityisen tehtävän saaneiden urheiluoppilaitosten lisäksi Suomessa on noin 60 toisen asteen oppilaitosta, jotka omalla päätöksellään ja panostuksellaan tukevat nuoren urheilijan etenemistä sekä urheiluissa että opiskelussa. Tähän joukkoon kuuluvat myös liikunnan koulutuskeskukset.

Urheiluoppilaitosjärjestelmää on viime vuosina kehitetty käynnistämällä arviointiselvitystyö, tiivistämällä yhteistyötä lajiliittojen kanssa ja kiinnittämällä entistä enemmän huomiota opintojen ohjaukseen sekä jatko-opiskeluun hakeutumisen helpottamiseen.

Korkea-asteella ei ole virallista urheilijakoulutusjärjestelmää. Viime vuosina on suuriin opiskelukaupunkeihin on syntynyt lajikohtaisia tai monilajisia harjoittelukeskuksia, joiden toiminnan yhtenä keskeisenä tavoitteena on auttaa huipulle pyrkiviä urheilijoita urheilun ja opiskelun yhdistämisessä erityisesti korkea-asteella. Lisäksi keskusten tavoitteena on tehostaa urheilijoiden päivittäisharjoittelua, parantaa harjoitteluolosuhteita ja luoda edellytyksiä ammattivalmennukselle. Harjoittelukeskusten toiminta perustuu yhteistyöhön alueen kuntien ja oppilaitosten, paikallisten seurojen ja valtakunnallisten lajiliittojen sekä mahdollisten muiden yhteistyökumppaneiden kanssa.

Harjoittelukeskukset ovat esillä myös huippu-urheilun strategiassa "Huippu-urheilu 2000-luvulla, strategia suomalaisen huippu-urheilun kehittämiseksi 2002 - 2006":

Kehitetään edelleen nuoren urheilijan päivittäisvalmennuksen tueksi isoimmille opiskelupaikkakunnille jo syntyneiden harjoittelukeskusten toimintaa ja aktivoida uusien harjoittelukeskusten syntymistä. Tavoitteena on luoda 5 - 7 harjoittelukeskuksen verkosto, joka tukee urheilijaa sekä harjoittelun että opintojen suorittamisessa. Tuetaan ammattivalmentajien hakeutumista harjoittelukeskuksiin ja heidän toimintaansa niissä.

Osa keskuksista käyttää nimitystä "urheiluakatemia". Toimivia harjoittelukeskuksia on tällä hetkellä seitsemän: Ouluseutu Urheiluakatemia, Keski-Suomen Urheiluakatemia, Satakunta Sports Academy, Pääkaupunkiseudun Urheiluakatemia, Joensuun Urheiluinstituutti, Pohjois-Savon Urheiluakatemia ja Kotkan Urheilijakoulutus. Aktiivinen suunnitteluvaihe on käynnissä ainakin Turussa, Tampereella, Lahdessa, Rovaniemellä ja Vaasassa.

Harjoittelukeskusten ja urheiluakatemioiden toiminta kohdistuu urheilijan uralla erittäin kriittiseen vaiheeseen, jossa urheilijan valmennukselliset haasteet lisääntyvät jyrkästi samalla kun urheilija joutuu tekemään siviiliuran kannalta tärkeitä ratkaisuja kuten opiskelupaikan hankinta, muutto kotipaikkakunnalta, valmennussuhteen heikentyminen, taloudellisten paineiden lisääntyminen jne.

Työryhmä toteaa, että harjoittelukeskusten ja urheiluakatemioiden toiminta parantaa merkittävästi urheilijoiden mahdollisuuksia valmentautua täysipainoisesti ja viedä samalla eteenpäin opiskelua. Päivittäisvalmentumisen tehostumisen ja joustavien opiskelumahdollisuuksien lisääntymisen ohella harjoittelukeskusten ja urheiluakatemioiden tarjoamalla kohtuuhintaisilla tai jopa urheilijalle maksuttomilla tukipalveluilla on merkitystä myös urheilijan taloudellisen tilanteen kannalta.

Työryhmä esittää, että harjoittelukeskusten ja urheilujärjestöjen yhteistyötä tiivistetään ja että niiden toiminnan valtakunnallista koordinaatiota vahvistetaan.

3.5 Taloudelliset edellytykset

Opiskelevien urheilijoiden pääasiallinen tulonlähde on muiden opiskelijoiden tapaan opintotuki. Lisäksi opiskelevan urheilijan toimeentulo voi koostua Olympiakomitean, lajiliiton ja seuran myöntämistä valmennustuista, Urheilijoiden ammattienedistämisseurien apurahasta sekä muista stipendeistä ja apurahoista sekä mahdollisista sponsori- ja kilpailutuloista. Myös vanhempien ja perheen taloudellinen tuki on erittäin merkittävää. Osa urheilijoista nostaa opintolainaa. Sen sijaan työssäkäyntiin kesällä tai osa-aikaisesti lukuvuoden aikana opiskelevilla urheilijoilla on vain erittäin rajalliset mahdollisuudet, koska harjoittelun, opiskelun ja työnteon yhdistäminen on ajankäytön ja kokonaisrasituksen kannalta ylivoimaista. Verrattaessa huippu-urheilijoita muihin opiskelijoihin ero onkin huomattava, sillä tilastotietojen mukaan kaikista opiskelijoista yli 40 %:a tekee töitä opiskelujen ohessa, kun taas opiskelevista urheilijoista vain muutama prosentti käy töissä opiskelun ja valmentautumisen ohella.

3.5.1 Yleinen opintotukijärjestelmä

Nykyisessä opintotukijärjestelmässä opintotukiaikaan voidaan myöntää pidennystä opintojen loppuvaiheessa, jos opinnot ovat viivästyneet opintojen edistymiseen merkittävästi vaikuttaneen sairauden tai muun erityisen painavan syyn vuoksi. **Työryhmä esittää, että systemaattinen huippu-urheiluvalmentautuminen katsottaisiin tällaiseksi erityiseksi syyksi, jonka perusteella voi saada lisää opintotukikuukausia opintojen loppuun suorittamiseksi.** Tähän ryhmään kuuluvien urheilijoiden tasokriteerit määriteltäisiin yhdessä Olympiakomitean, lajiliiton ja opetusministeriön kanssa.

Opintotukea ja opiskelijoiden opintososiaalista asemaa koskevassa toimenpideohjelmas-
sa (OPM 2003:28) esitetään opintotukikuukausien määrää leikattavaksi. Lisäksi toimenpideohjelmas-
sassa ehdotetaan käyttöön otettavaksi opintolainasubventiota, jonka mukaan opintolainaa noston, tietyn aikarajan puitteissa tutkintosuorittanut opiskelija voisi vähentää 30 pro-

senttia opintolainansa 2500 euroa ylittävästä osasta suoraan omassa verotuksessaan. Tukikuukausien leikkaus vaikeuttaisi huippu-urheilijoiden opiskelujen loppuunsaattamista entisestään, koska nykyisetkään tukikuukaudet eivät useimmilla urheilijoilla riitä tutkinnon suorittamiseen. Työryhmä esittää, että mikäli tukikuukausia vähennetään ja opintolainasubventio otetaan käyttöön, tulee urheilijoiden erityistilanne ottaa huomioon ainakin määriteltäessä subvention saamisen perustana olevaa tutkinnon suorittamisen aikarajaa.

3.5.2 Urheilijoiden Ammattienedistämissäätö

Urheilijoiden Ammattienedistämissäätö ja sen myöntämät opiskeluapurahat muodostavat toimivan järjestelmän urheilijoiden opiskelujen tukemiseen. Työryhmä pitää tärkeänä tämän järjestelmän kehittämistä.

Työryhmän mielestä opintoapurahoja tulee kohdentaa niille urheilijoille, joiden urheilullinen taso tai urheilulaji ei vielä mahdollista menestykseen perustuvien tukimuotojen merkittävää nauttimista tai turvaa toimeentuloa. Tämä tarkoittaa usein nuoria urheilijoita. Näin suurempi määrä urheilijoita voisi taloudellisilta edellytyksiltään turvallisesti pyrkiä eteenpäin sekä opinnoissaan että urheilu-urallaan. Toinen Urheilijoiden Ammattienedistämissäätöön tärkeä kohderyhmä ovat uransa lopettaneet menestysurheilijat, joilla opinnot ovat kesken, vanhentuneet tai yksittäisissä tapauksissa urheilu-uran takia jopa kokonaan aloittamatta.

Urheilijoiden Ammattienedistämissäätö on vuosittain jakanut urheilijoille opiskeluapurahoina opetusministeriön myöntämän määrärahan. Työryhmän mielestä säätiön tulisi kiinnittää vakavaa huomiota omarahoitusosuutensa kasvattamiseen.

Työryhmä esittää, että vuosittain myönnettävien stipendien määrää lisätään. Tämä edellyttää paitsi säätiön omarahoitusosuuden lisäämistä myös valtionavun lisäämistä. Myöntämiskriteereitä tulee samalla selkiyttää. Myös tiedotustoimintaa tulee tehostaa.

Edelleen työryhmä esittää, että määrärahaa osoitettaisiin tarveharkintaisesti opintojen loppuunsaattamiseen myönnettäviin opiskeluapurahoihin. Tämä uusi tukimuoto edesauttaisi niiden urheilijoiden valmistumista, jotka eivät enää kuulu yleisen opintotuen piiriin, ts. ovat käyttäneet loppuun kaikki opintotukikuukaudet. Tämän tarveharkintaisen opiskeluapurahan edellytyksenä olisi lajiliiton antama lausunto valmentautumisen systemaattisuudesta ja urheilijan tasosta sekä urheilijan ja oppilaitoksen edustajan yhdessä laatima suunnitelma opiskelujen loppuunsaattamisesta.

Avoimessa yliopistossa suoritettaviin opintoihin ei pääsääntöisesti ole myönnetty Urheilijoiden Ammattienedistämissäätöön opiskeluapurahaa. Työryhmä haluaa kuitenkin tuoda esiin, että mikäli avoimen yliopiston opinnoista muodostuu jatkossa yleisesti aikaisempaa selkeämpi ja hyväksytympi väylä tutkinnon suorittamiseen, tulee myös Urheilijoiden Ammattienedistämissäätöön huomioida tämä myöntämiskriteereissään.

3.5.3. Valmennustukijärjestelmä

Valmennustukijärjestelmämme perustuu menestykseen. Opetusministeriön, Olympiakomitean ja lajiliittojen valmennustukien piiriin pääsevät tietyn tulostason ja menestyksen saavuttaneet urheilijat. Myös liittojen maksamat menestysbonukset ja sponsoreiden tuki kerääntyvät menestyville urheilijoille. Näin ollen niin julkisista varoista rahoitetut tuet kuin muutkin tuet ja tulot näyttävät kumuloituvan pitkälti samoille menestyville urheilijoille.

Koska tavoitteena saada mahdollisimman monelle urheilijalle mahdollisuus ammattimaiseen valmentautumiseen ja menestykseen, **olisi harkittava tukien myöntämiskriteereiden muuttamista siten, että ammattimaisen valmentautumisen piiriin pääsee nykyistä suurempi joukko.** Valmennustukijärjestelmää kehitettäessä tulisi ottaa huomioon erityisesti nuorten kehittyvien urheilijoiden tarpeet. **Myös nykyistä yksilöllisempi tarveharkinta saattaisi olla paikallaan.**

Eräät jo toteutetut uudistukset ovat osaltaan siirtäneet kriteereitä tähän suuntaan. Urheilijoiden Ammattienedistämissätiön myöntämien opiskeluapurahojen myöntämisperusteissa vuonna 2003 toteutetut muutokset merkitsevät sitä, että opiskeluapurahat kohdistuvat jatkossa enemmän kehittyville nuorille urheilijoille eivätkä yksinomaan huipulla oleville urheilijoille. Myös opetusministeriön valmennus- ja harjoitteluapurahojen saamiseksi asetettu enimmäistuloraja sekä erillisen nuoren urheilijan apurahan perustaminen vaikuttavat samansuuntaisesti.

3.5.4 Ulkomaisten kilpailu- ja sponsoritulojen rahastoiminen

Nykyinen lainsäädäntö ei salli ulkomailla ansaittujen kilpailu- ja sponsoritulojen rahastoimista. Tämä on selkeä epäkohta etenkin sellaisissa lajeissa, joissa kilpailutulot (palkintorahat) ansaitaan pääsääntöisesti ulkomailla. Ulkomaantulon rahastointimahdollisuuden puuttuminen on koettu epäkohdaksi myös lajeissa, joissa on sekä kotimaisia että ulkomaisia välinevalmistajia. Esimerkiksi hiihdossa kotimaisten suksitallien maksamat sponsoritulot ovat rahastoitavissa, sen sijaan ulkomaisten tallien maksamia tuloja ei voi rahastoida. Urheilijat ovat näin ollen epätasa-arvoisessa asemassa rahastointimahdollisuuksien suhteen.

Työryhmä esittää, että tuloverolain 116a §:ä muutetaan siten, että yksilöurheilijoiden ulkomaiset sponsori- ja kilpailutulot on mahdollista siirtää rahastoon samoilla perusteilla kuin kotimaisetkin tulot. Verovelvolliset itse huolehtisivat, että jo verotettua tuloa ei siirretä rahastoon. Ulkomaantulon rahastointimahdollisuus edesauttaisi järjestelmän läpinäkyvyyttä, auttaisi selvittämään ulkomaantulojen alkuperän ja saattamaa kaikki urheilutulot näkyviin. Lisäksi käytäntöjen yhtenäistäminen parantaisi rahastojärjestelmän uskottavuutta ja hyväksyntää urheilijoiden keskuudessa.

3.5.5 Eri tukimuotojen jaksottaminen

Työryhmä pitää tärkeänä, että urheilijat tiedostavat suunnittelun ja jaksottamisen merkityksen eri tukimuotojen hyödyntämisessä. Näin tuet jakautuvat tasaisemmin koko opiskelun ajalle.

Urheilijat opiskelevat usein tavoiteaikoja hitaammassa tahdissa eivätkä opintotukikuukaudet aina riitä tutkinnon suorittamiseen. Urheilija joutuukin suunnittelemaan opintojensa rahoitusta ja mahdollisuuksien mukaan jaksottamaan eri tukimuotoja.

Yleinen opintotuki muodostaa perustan opiskelevan urheilijan toimeentulolle. Erityisesti nuoret huipulle tähtäävät urheilijat ovat riippuvaisia opintotuesta. Merkittävän osan opiskelujen rahoitusta muodostaa lisäksi Urheilijoiden Ammattienedistämissätiön myöntämä opiskeluapuraha. Sen avulla urheilija voi täydentää tai korvata opintotukea, silloin kun opintoviikkoja ei valmentautumisen takia kerry riittävästi opintotuen saamiseksi kaikille opiskelukuukausille. Opiskeluapurahaan vaadittava 15 opintoviikon suoritus lukuvuoden aikana takaa kuitenkin opintojen kohtuullisen edistymisen.

Lajiliiton, Olympiakomitean ja opetusministeriön myöntämät urheilijan valmentautumiseen tarkoitettut tuet mahdollistavat yhteenlaskettuna päätoimisen harjoittelun ja kilpailemisen. Valtion harjoittelu- ja valmennusapuraha lasketaan urheilijan tuloksi. Mikäli urheilijalla on harjoitteluapurahan lisäksi muita tulonlähteitä, opintotukea ei yleensä kannata hakea. Näin tukikuukaudet säästyvät käytettäväksi myöhemmin, jolloin vastaavaa toimeentuloa ei ehkä ole. Mikäli urheilijalla ei ole muita tuloja ja opinnot edistyvät, voi hän nostaa opintotukea kuudelta kuukaudelta ilman tulorajan ylittymistä, puolikkaan apurahan saaja koko vuodelta. Myös pelkkää asumislisää voi hakea. Asumislisä yksinään ei vähennä opintotukikuukausia.

Opinnot etenevät mutta tukikuukaudet loppumassa?

Asumislisän saamisen ehtona on päätoiminen opiskelu. Pelkkää asumislisää kannattaa hakea silloin kun opinnot etenevät, mutta tukikuukaudet ovat vähissä ja näyttää siltä, etteivät ne tule riittämään koko opintojen ajaksi. Opintorahakuukaudet säästyvät käytettäväksi myöhemmin, mutta opiskelija saa edes asumiseen tukea.

Kun opiskelut eivät edisty sairauden tai loukkaantumisen takia

Jos urheileva opiskelija on työkyvytön eli sairastuu tai loukkaantuu pitemmäksi aikaa niin, että opiskelut eivät edisty, opintotuki kannattaa perua ja hakea sairauspäivärahaa ja yleistä asumistukea. Myös näin tukikuukaudet jäävät käytettäväksi myöhemmin.

3.6 Urheilijan oma toiminta

Urheilijoiden suhtautuminen opiskeluun on pääsääntöisesti hyvin myönteistä. Urheilijat pitävät opiskelua tarpeellisena vastapainona valmentautumiselle sekä erityisesti keinona turvata tulevaisuus ja löytää mielekäs työpaikka urheilu-uran jälkeen.

Urheilijan oma aktiivisuus on tärkeää. Monella urheilijalla on halua ja motivaatiota opiskella, mutta ei aina riittävästi tietoa opiskeluista, opiskeluun liittyvistä tukimuodoista ja erityisjärjestelyistä. Työryhmää korostaa, että tiedottamiseen tulee jatkossa kiinnittää kaikilla tasoilla erityistä huomiota, jotta opintojen ja opintojen rahoituksen suunnittelu sekä eri tukimuotojen jaksottaminen olisi mahdollista. Myös urheilijan lähipiirin: vanhempien, valmentajien, managerien jne. tulee saada tietoa opiskeluun liittyvistä asioista.

Urheilijoiden on suunniteltava opiskelua ja valmentautumista yhdessä, ei erillisinä elämäalueina. Esimerkiksi edellä mainittu henkilökohtainen opiskelu- ja valmennussuunnitelma (HOVS) on yksi käytännön työkalu sekä urheilijalle että hänen opinto-ohjaajalleen ja valmentajalleen. HOVS auttaa urheilijaa ymmärtämään urheilulle ja opiskelulle asetettuja tavoitteita ja ajankäyttöä sekä hahmottamaan koko lukukauden eri toimintoineen. Suunnitelman avulla urheilija voi ennakoida valmennustoimintansa ja opiskelunsa päällekkäisyyksiin ja hakea niihin ratkaisuja tarpeeksi ajoissa.

Yksityiskohtaisen opiskelu- ja valmennussuunnitelman lisäksi on hyvä laatia laajempi opiskelu- ja elämänuosuunnitelma. Urasuunnitelma lähtee nykytilanteesta ja luotaa tulevaisuuteen: mikä on pohjakoulutus ja toisaalta mikä on tulevaisuuden ura/ammattihaave. Suunnitelman avulla hahmotetaan, mikä tai mitkä ovat mahdollisia koulutuspolkuja halutulle uralle, millä aikataululla ja missä ne voidaan toteuttaa ottaen huomioon urheilu-uran vaatimukset. Vastaavasti jo ammatin hankkineelle koulutus- ja elämänuosuunnitelma voi toimia kimmokkeena ammattitaidon ylläpitämiseen ja tietojen päivittämiseen.

Valtion urheilija-apurahan myöntämisperusteiden mukaan apurahaa nauttivat urheilijat ovat velvollisia laatimaan edellä mainitun opiskelu- ja urasuunnitelman. Samoin Olympiako-

mitean valmennustukisopimus velvoittaa valmennustukiurheilijat tekemään vastaavan suunnitelman. Myös Suomen Paralympiayhdistyksen maajoukkueurheilijat tekevät opiskelu- ja urasuunnitelman.

Työryhmä suosittelee opiskelu- ja valmennussuunnitelmien sekä opiskelu- ja urasuunnitelmien käyttöönottoa myös liitto- ja seurasolalle.

Lajin sisältä tuleva kannustus ja myönteinen "painostaminen" vaikuttavat urheilijoiden asenteisiin opiskelua kohtaan. Opiskelumyönteisen lajikulttuurin syntymisen edellytyksenä ovat hyvät esimerkit, mallit ja kokemukset opiskelun onnistumisesta menestyksessään urheilu-uran ohessa. **Työryhmä korostaa, että merkittäviä asenteen muokkaajia ovat lajin entisten ja nykyisten huippu-urheilijoiden lisäksi myös valmentajat, managerit ja sponso-rit.**

4 Yhteenveto

Päätoimisen opiskelun ja ammattimaisen valmennuksen yhteensovittaminen on vaativaa. Se edellyttää urheilijalta itsenäistä ja vastuullista opintojen ja valmennuksen suunnittelua. Toisaalta tarvitaan myös tukiverkostoa, joka kannustaa ja ohjaa opiskeluun ja urheiluun liittyvissä asioissa.

Eri tahojen tulee yhdessä etsiä uusia keinoja ja toimintatapoja kilpa- ja huippu-urheilijoiden opiskelumahdollisuuksille eri koulutusasteilla. Mitä paremmat lähtökohdat urheilijoilla on toteuttaa itseään sekä koulussa että kentällä, sitä enemmän näemme huipulle tähtäviä nuoria urheilijoita tulevaisuuden menestyksen tekijöinä.

Näiden tavoitteiden toteuttamiseksi työryhmä ehdottaa seuraavia toimenpiteitä:

1. Koulutusjärjestelmä, opetusviranomaiset ja oppilaitokset

Oppilaitoksissa urheilijoiden opintoneuvontaa tehostetaan ja kehitetään erityyppisillä ohjausmuodoilla. Etenkin koulutuksen nivelkohdissa ja opintojen alkuvaiheessa urheilijoiden opintojen ohjaukseen kiinnitetään erityistä huomiota.

Oppilaitoksissa edistetään urheilijan opintoja hyödyntämällä olemassa olevia vaihtoehtoisia opiskelutapoja aikaisempaa tehokkaammin sekä kehitetään lisäksi urheilijan tarpeista lähteviä joustavia opiskelumahdollisuuksia.

Oppilaitokset hyväksyvät huippu-urheilun erityiseksi syyksi pidentää opiskeluoikeutta opiskelevan urheilijan henkilökohtaisesta opintosuunnitelmasta sovittaessa.

Mikäli yliopisto-opiskelun opintoajan rajaamista koskevat toimenpide-ehdotukset toteutuvat, yliopistot hyväksyvät systemaattisen huippu-urheilualmentautumisen sellaiseksi erityiseksi syyksi, jonka perusteella on mahdollista saada lisäaikaa opintojen loppuun suorittamiseksi.

Oppilaitokset kehittävät ja tehostavat aktiivisesti opetusjärjestelyjään pidentämällä lukukausia ja vähentämällä kurssien päällekkäisyyksiä sekä lisäämällä kesäkuukausien opetusta.

2. Urheilujärjestöjen toimintaa:

Lajiliitot nimeävät toimihenkilön tai toimielimen, jonka tehtävänä on vastata opiskeluihin liittyvästä, lajilähtöisestä kehitystyöstä ja maajoukkueurheilijoiden opintojen ohjauksesta ja urasuunnittelusta. Etenkin suurten palloilulajien tulee osoittaa riittävästi sekä taloudellisia että henkilöresursseja urheilijoiden opinto-ohjaukseen ja urasuunnittelun tukemiseen.

Seurat takaavat nuorille pelaajille pelaajasopimuksen kautta mahdollisuuden vähintään toisen asteen tutkinnon suorittamiseen peliuran aikana. Lisäksi urheiluseurat luovat kaikille pelaajille aikaisempaa paremmat edellytykset kouluttautumiseen jo urheilu-uran aikana.

Järjestöt sisällyttävät perustietoa koulunkäynnin, opiskelun ja valmentautumisen yhdistämisestä kaikille tasoille valmentaja- ja ohjaajakoulutukseen sekä seurajohdon koulutukseen ja huomioivat tämän myös valmisteltaessa ja uudistettaessa tutkinnonperusteita eri tutkintotasoilla.

Urheilumanagerit huomioivat toiminnassaan urheilijoiden urasuunnittelun. Harjoittelukeskukset ja urheiluakatemit ja urheilujärjestöt tiivistävät yhteistyötään ja samalla niiden toiminnan valtakunnallista koordinaatiota vahvistetaan.

3. Opintojen tukijärjestelmä

Yleinen opintotuki

Opetusministeriö yhdessä opintotukilautakuntien kanssa hyväksyy systemaattisen huippu-urheiluvallmentautuminen sellaiseksi erityiseksi syyksi, jonka perusteella on mahdollista saada lisää opintotukikuukausia opintojen loppuun suorittamiseksi.

Urheilijoiden Ammattienedistämissäätiön opiskeluapurahat

- säätiö kiinnittää erityistä huomiota omarahoitusosuutensa kasvattamiseen, selkiyttää myöntämiskriteereitä ja tehostaa tiedotustoimintaa.
- säätiö kohdentaa opiskeluapurahan urheilijoille, joiden urheilullinen taso tai urheilulaji ei vielä mahdollista menestykseen perustuvien tukimuotojen merkittävää nauttimista tai turvaa toimeentuloa.
- säätiö osoittaa määrärahaa tarveharkintaisesti opintojen loppuunsaattamiseen myönnettäviin opiskeluapurahoihin.
- opetusministeriö myöntää säätiölle lisää määrärahaa myönnettäväksi edelleen opiskeluapurahoina

4. Valmennustuet ja urheilutulot

Olympiakomitea ja lajiliitot harkitsevat valmennustukien myöntämiskriteereiden muuttamista siten, että ammattimaisen valmentautumisen piiriin pääsee nykyistä suurempi joukko. Erityisesti tulee ottaa huomioon nuorten kehittyvien urheilijoiden tarpeet ja pohtia nykyistä yksilöllisemmän tarveharkinnan käyttöönottamista.

Tuloverolain 116a pykälää muutetaan siten, että yksilöurheilijoiden ulkomaiset sponsori- ja kilpailutulot on mahdollista siirtää rahastoon samoilla perusteilla kuin kotimaisetkin tulot.

5. Urheilijan oma toiminta

Urheilija perehtyy eri tukia koskeviin ohjeisiin ja säädöksiin sekä jaksottaa tukia mahdollisuuksien mukaan riippuen opiskelun ja urheilun painottamisesta.

OPETUSMINISTERIÖ

Undervisningsministeriet

MINISTRY OF EDUCATION

Ministère de l'Éducation

Julkaisumyynti:

Yliopistopaino

PL 4 (Vuorikatu 3)

00014 Helsingin Yliopisto

puhelin (09) 7010 2369

faksi (09) 7010 2374

books@yopaino.helsinki.fi

www.yliopistopaino.helsinki.fi

Helsinki 2004